

BIBLIOTECA

PENTRU TOȚI

ANDRÉ THEURIET

DIN TINERETE

TATĂL

PIPITA ȘI MIȚU-PISU

MĂNUNCHIUL

Trad. de Dumitru Stăncescu

EDITURA

Librăriei «**UNIVERSALA**»

București, Calea V. I.

EDITURA LIBRĂRIEI

1919

A APĂRUT :

In Editura Librăriei „UNIVERSALA“

Alcalay & Co.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

EDGAR ALLAN PÖE

POVESTIRI EXTRAORDINARE

TRADUCERE DIN ENGLEZEȘTE

DE

IOSIF SCHIOPUL

CU O PREFAȚĂ ȘI PORTRETUL LUI PÖE

427495V

Prețul 4 Lei

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

ANDRÉ THEURIET

DIN TINEREȚE

TATĂL

PIPIȚA ȘI MIȚU-PISU

MĂNUNCHIUL

Traducere de DUMITRU STĂNCESCU

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

OLUJ - NAROGA

427.495

BUCUREȘTI

Editura Librăriei „Universala”, ALCALAY & Co.

27, Calea Victoriei No. 27

BUCUREȘTI

Tip. «Acțiunea Română», Str. Sărindar 12

„Biblioteca pentru toți“ reapare
de pe o zi pe alta în întregime și va
continua numere noi.

PREFAȚĂ LA EDIȚIA I

André Theuriet, autorul din ale cărui nuvele publicăm de data asta un volum în „Biblioteca pentru toți”, este unul dintre nuveliștii cei mai simpatici. Nici unul și nici odată n'a știut să descrie ca dânsul ce e pe la țară și prin provincie, cu așa multă și așa delicată simțire. cu culori mai variate și în acelaș timp mai adevărate.

Jules Lemaitre, cel mai însemnat critic literar de acum și de câteva zile ales membru al Academiei franceze, zice de scrierile lui Theuriet:

„Opera sa toată mi se pare o bucată

nemărginită de țară. cu râuri, cu coline, cu păduri, cu grădini, cu case, cu sate și zic: „Ah! Ce bine e aici!“.

Și „bine e“, mai cu seamă în nuvelele sale, care sunt niște colțuri răcoroase, pline de umbră și de lumină aulce, ce se strecoară prin perdele grațioase de frunziș.

André Theuriet e și poet și romanțier de frunte. Operele sale au fost de mai multe ori încoronate de Academia franceză și cele mai însemnate reviste literare își fac o fală a-l avea printre colaboratorii lor.

Theuriet e acum de șaizeci și doi de ani și publică regulat cel puțin două volume: romane sau nuvele pe fiecare an.

DIN TINEREȚE

I

— Fie că mult eram stângaci și nevinovat, când am venit în Paris, la vârsta de optsprezece ani, să-mi iau bacalaureatul, îmi zise Evonyme, scuturându-și scrumul din lulea; dar cât de bucuros ași da cunoștințele mele de om în toată firea, ca să mă mai aflu odată în vârsta aceea, când trepădam de colo până colo pe caldarâmul nepotrivit din curtea cea mare a Sorbonei, așteptând să vie vremea să-mi dau examenul oral! În vreme ce răspundeam, când mai bine, când mai rău, întrebărilor viclene ale unui profesor cu toane, o flașnetă cântă pe strada Saint-Jacques: „Îți place, Marco, frumoasa?...“ din *Fetele de marmoră*; și, când mai îndrug azi acest cântec uitat, îmi pare că-mi văd

speranțele de altă dată, pe care abia le mai cunosc, ridicându-se ca niște vedenii în negura deasă. Asemenea unui erou al lui Jean-Paul Richter, mă cufund în amintiri «ca în fundul unei văi din Arcadia acoperită de poporul anilor trecuți și mă zăresc pe mine însumi de-avalma cu poftele mele tinere, înflorite de curând în mijlocul grămezii prietenilor mei răposați acum' deschizând niște ochi încrezători, ca să privesc toate lucrurile...» Viața fierbea atunci în mine ca șampania în sticlă, al cărui dop vrea să sară. Cugetările înalte, iluziile, planurile pline de închipuiri zadarnice, se urcau în bășicuțe de aer; n'apuca să se spargă una când ajungea d'asupra și o sută altele se formau în fund și începeau din nou jocul lor zburdalnic.

Pare că mă văd coborând în cartierul Latin, slab și aproape spân, afară de o umbră de mustață pe marginile buzei de d'asupra, îmbrăcat cu o redignotă cafenie croită de croitorul familiei dinti'o haină a tatii, care îmi venea așa-rău, în cât de la spate păream un strămoș; dar eram totodată foarte puțin îndrăsneț și foarte mândru. Mirosind a provincie cale d'o poștă, mă sileam din răspuțeri să nu am înfățișarea provincială și, de frică ce-mi era să nu greșesc, o scrânteam mai rău.

După examen, studenții, compatrioții mei,

mă duseră la un birt din strada La Harpe, unde puteai mânca foarte efin. Atunci intrai pentru prima oară într'un birt parizian; mi se păru mai frumos de cât sala de mâncare a celui mai mare hotel din orașelul meu.

Toate îmi păreau noi, încântătoare și plăcute:— veselia tinerilor cari obicinuiău să vie p'acolo și cari, mai toți, beau numai apă, fracurile negre și îndemânarea chelnerilor cari se încrucișau fără să se izbească, mulțimea de feluri de bucate, până și comptuarul de alături de ușe, unde soția și fiica birtașului puneau poame în farfurii, numărau bucățelele de zahăr și făceau socotelile muștiriilor, zâmbind.

Cu ochii zgâiți, priveam toate lucrurile, silindu-mă să-mi dau socoteala de toate acele fleacuri ale vieții pariziene, în care mă amestecam pentru întâia dată. Când mă sculai de la masă, ca să plătesc ce mâncasem și băusem — două feluri de bucate, poame și o sticlă de apă — băgai de seamă un amănunt, care mă cam puse pe gânduri; toți cei cari mâncău, se apropiau de comptuar și aruncau banii într'o cutie de tinichea. Eu, de oarece nu ieșisem niciodată din casa părintească, nu știam nici obiceiurile bacșisului, nici ale vieții de cafenea ori de birt. Ce mă gândii? La Paris, unde nu se face nimic ca aiurea, se vede că așa e la modă

să plătești. Stai! Îmi zisei eu, să nu mă aiăt prost! Apoi mă duc la comptuar și zic să-mi facă socoteala. Aveam să dau un leu și nouăzeci. Scot din pungă o băncuță și mărunțiș, salut și dau drumu banilor în cutia de tinichea... Nu voi uita cât voi trăi mutra mirată a chelnerului și zâmbetele batjocoritoare ale celor două femei de la casă. Camarazii mei pufniră de răs și mă târâră afară, deslușindu-mi neghiobia ce făcusem. Simții că mă roșesc și că mă treceau sudorile, și-mi părea că de pe uliță aud pe toată lumea râzând pe socoteala mea. Lucru ăsta îmi strică tot cheful, dar, la vârsta în care eram eu, supărările trec repede și a doua zi uitasem tot.

Nu aveam bacalaureatul, prin urmare nu scăpasem de toate? Nu era să fac o călătorie depărtată prin locuri noi? Familia hotărâse, dacă voi lua bacalaureatul, să mă ducă să stau vr'o trei luni la un unchi al meu, care era perceptor la Saint-Clementin, în fundul Poitiersului; și, când mă așezai, dimineata, într'un vagon de clasa III, cu care trebuia să mă duc până la Poitiers, aveam înfățișarea triumfătoare a unui om, care pleacă să cucerească lumea. Și cum să nu fie așa? Până la optsprezece ani nu mă depărtasem nici d'o poștă de orașul în care mă născusem și acum eram s'ăpân pe mine, cu punga

plinuță și pe drum spre necunoscut. Eram ca «șoarecele fără minte» al lui La Fontaine :

Ori care mușuroi, mie-mi păreă un munte.

Când îmi aruncai ochii pe geam și văzui Loara, râul regesc, curgând măreață între două maluri de grădini și de locuințe spoite cu alb, cu apa sa albastruie și trândavă, din din care într'unele locuri eșeau grămezile de ostroave de nori albi, ce pluteau pe albastrul cerului și, cu o pornire a sufletului, pe care altă-dată n'am mai simțit-o — vai! — îmi făuream fericiri, poeme de dragoste, pline de mirosul de curpene albe și de iasomie, ce le respiram pe cale; — astfel fu până la Poitiers unde căzui în brațele unchiului Desbordes, care mă așteptă la gară.

II

Unchiul Desbordes eră o pildă de becher fericit și cuminte, vrednic să fie cântat de Orațiu. De cincizeci pe ani, bine croit și sprinten, cu toate că începuse a se cam îngroșă, aveă o înfățișare ce plăcea cui îl vedea: Fruntea-i eră largă și încoronată cu o pădure de păr cărunt; ochii îi zâmbeau; aveă barba de asemenea căruntă, bine pieptănată și o gură cu dinți albi și neatinși, din care eșia

un glas plăcut. Imbrăcămințeà îi erà îngri-
jită ; vesel și zdravăn cu bărbații, curtenitor
cu femeile, tănuitor și moderat în toate, erà
și la trup și la suflet minunat de potrivit. Ii
plăceà să steà în Saint Clementin, căci acolo
își puteà mulțumi gusturile de a fi pururea
îndestulat și de a vânà. Pe vremea aceea
viața erà dulce și ieftină pe-acolo. Gârla erà
plină de pește, livezile pline de rod, bucatele
minunate. În piață se găseau raci, potârnicși,
și fel de fel de lucruri bune, cu grămada.

Drăguțul de Saint-Clementin! Parcă văd
și-acum câmpia strălucind sub razele soa-
relui și calea nemărginită de amândouă păr-
țile cu frasini, de pe care unchiu-meu îmi
arăță orașelul, zicând: «Uite-l, ăla e».

Atunci îl zării, înconjurat de toate păr-
țile de copaci, într'un verziș, unde gârla
făcea o cotitură. Conductorul suflă într'un
corn, trăsura coborà iute coasta, o luă pe
după un zid acoperit cu iasomie de Virgi-
nia și intrarăm în Saint-Clementin. O stradă
lungă, întortochiată, liniștită, fără caldarâm
și cu brazdă de iarbă în loc de trotuar; pe
la porți câteva femei, care torceau, își arun-
cară ochii, auzind zgomotul trăsuri. Apoi
la o cotitură, dădurăm de hanul la *Stejarul
verde*.

— Dă-te jos, zise unchiu-meu, sărind din
trăsură.

Mai umblarăm ce umblarăm, trecând pe niște ulite strâmte și adormite, tăiarăm drumul prin piață și ajunserăm în strada cea mare, înaintea unei case spoite cu var. Asta era locuința, din care unchiu-meu închiriasse o parte din catul de jos și alta din cel de sus, după pilda celor mai mulți funcționari din Saint-Clementin, care se credeau păsări călătoare.

Intrarăm întrun gang întunecos și friguros, din care dădeai în odăile din catul de jos și la capătul căruia, printr'o ușă deschisă, se vedea verdeața unei grădini. Când trecurăm pragul, printr'o ușă mărginașă deschisă nițel, din care ieșea o dungă albă și se așeză pe lespezi, zării în fundul odăii o rochie roșie, cu bobite albe, și un cap frumos, oacheși; apoi ușa se trânti cu putere și gangul rămase în întuneric. Ne urcarăm sus și unchiu-meu mă băgă într'o odaie mare, plină cu cărți, dar foarte modest mobilată.

— Asta ți-e odaia, îmi rosti el, zâmbind; nu e grozavă, dar e curățică și vei avea o vecină... boboc!

— A cu rochia roșie? întrebai repede.

— Ai și văzut-o? Bravo! Dar bagă de seamă că are bărbat; e nevasta stăpânului casei, d-nul Haudart, secretarul primăriei.

În odaie erau scaune de paie, un biurou de lemn vopsit cu negru, perdelele erau de

percal galben cu mărgini roșii; dar, fiind-că fereastra dá în spre grădină, era luminoasă și veselă. Un singur lucru nu-mi plăcea; cărțile aiea grămădite unele peste altele. Citii titlurile unora din ele:— Buletin de legi, Mareade..

— Asta e biblioteca d-lui de Pressac, substitutul, îmi spuse unchiu meu... E flăcău și i-am închiriat odaia asta, fiindcă nu-mi trebuia... Acum nu e aici, dar dacă o veni, s'o duce la han... Vezi de te mai aruncă nițel pe pat, că-i fi ostenit.

Ce e drept, diligența mă cam zdruncinase și mă simțeam prăpădit de osteneală. Dai după masă, când mă aduse unchiu-meu acasă — mâncam la birt — și mă lăsă singur, fiindcă el plecă la cafenea, nu vrusei să mă culc. După ce mi desfăcui cufărul, mă așezai la geam și, în vreme ce se întunecă, mă uitai prin grădină cu gând că poate voi vedeà femeia cu rochia roșie... Eră în grădină, își uda florile. Printre verdeață, vedeam cum alunecă sprintenă, cum se apleacă spre a-și goli udătoarea și cum se duceà apoi de-o umpleà cu apă dintr'o tocitoare mare din fundul grădini. Astfe ne prinse noaptea pe amândoi, pe mine la geam, pe dânsa rătăcind încet de-a-lungul aleelor tăcute. Auzeam cum i se frecà rochia de plantele umede.

Pe la zece, de cealaltă parte a casei, se deschise o fereastră și un glas de bărbat, ciudat, subțirel și ascuțit ca un fluer, strigă.

— Aide sus, Rose-Lise.

O chemă Rose-Lise. Numele ăsta îndoit, îmi părù foarte dulce.

Dânsa înalță capul și răspunse scurt;

— Viu acum.

— Apoi plecă din grădină. dar încet, cs și cum i-ar fi părut rău. Peste câteva minute, auzii cum tăgăa zăvoarele și un paa ușor pe scară, apoi cheia de la ușa din fața odăii mele se întoarse în broască și se făcù tăcere. Orășelul adormea și nu mai auzii de cât orăcăitul brotăceilor, printre nuferii gârlei.

III

Cele dintâi zile pe care le petrecui la Saint-Clementin fură o încântare. De câte ori plecam să mă plimb prin împrejurimi, de atâtea ori dădeam de câte ceva nou și frumos. In fiecare dimineață făceam câte o bae de natură verde și înflorită. La noi, în Lorena, peizagele seamănă de obicei unele cu altele: câmpiile sunt goale, pomii sunt rari în livezi, viile sunt pline de pietre și lipsite de umbră; numai în păduri găsești verdeață, incolo, nimic. Valea Charentei, dinpotrivă, toată e acoperită, peste tot de umbră și ră-

coare. Mie mi se părea o natură plină de fel de fel lucruri, la cari nu m'ași fi așteptat. Nu erà casă, nu erà zid, să nu fie înecat în grămezi de frunziș; smochini mari, deși, bolte lungi de viță, nuci cu foile verzi închise și castani bondoci cu crăcile întinse.

Cărările au pe margini merișori și alte felurite neamuri de pomi, aplecați de-asupra făgașelor umede. Grădinile de prin prejurul Charentei sunt îngrădite cu garduri, vii înalte și foarte stufoase, pline de aluni, de mere și alte feluri de pomi, pe care se încolăcește, de cari se prind cu cărcei plante și flori, ce răspândesc prin prejur un parfum deosebit și sălbatic. Gârla, cu apa oacheșă și leneșă, când se ascunde pe sub brădișul verzui, când mângâia cu valurile sălciile de pe marginea ostrovului, în care toată ziua se învârtesc roțile morii.

În locul acesta, așa de bine udat, așa de felurit la vedere, așa de verde, în care lumina și umbra, livezile și copacii, cerul albastru și apa oacheșă se împreună așa de armonios, în care gârla trândavă și parfumată te face să privești într'una, fără să te mai saturi și să visezi, mă simțeam coprins încet-încet de o beție plăcută, o desfătare păgână. Farmecul acestei naturi îmbelșugate mă pătrundeă prin toți porii și, în schimb, îi dădeam frățeste gândurile și simțirea mea. Mă po-

meneam că smulg pumni de floricele și le puneam pe buze ca să mă îmbăt de suflarea lor, ori că îmbrățișam cu dragoste vre-un castan tânăr și-l strângeam la piept, nădăjduind că scoarța sa eră să înceapă să bată și să răspundă strânsorii mele.

Purtam cu mine ca tovarăș de plimbare, o carte: *le Lys dans la vallée* și citeam culcat sub frunzșul morii, în vreme ce prinprejur cântau și săreau la soare greerii și lăcustele. Acest roman al iubirii platonice mă inflăcăra; foile lui pline de desfătări tainice, zugrăveala aceea așa de colorată, așa de vie, a locurilor din Turena, acea cântare fragedă și mângâioasă îmi păreau minunate și-mi umpleau ochii cu lacrimi dulci. Cele cincizeci de foi de la începutul cărții sunt un cap de operă de poezie și de băgare de seamă. Toate le găsești: adevărul amănuntului și măreția trăsurilor mari, zborul cântării și calda și întocmai zugrăveala realității. Insușirile de culoare și de adevăr, analiza sufletului, adâncă până la cele mai mici amănunte, studiul migălos al celor mai mici deosebiri ale simțului de care ne minunăm acum ca de niște noutăți ale unora din poeții sau prozatorii din timpurile noastre, toate descoperirile artistice pe cari le dăm drept ale noastre, acum, Balzac le-a găsit și le-a cercetat într'un chip fără cusur înaintea noastră; cărările noi,

pe care ne închipuim că noi le-am croit cei dintâi, au fost călcate cu picior de uriaș cu multă vreme înainte de noi.

Pe vremea de care vorbesc, gustam *le Lys dans la vallée*, nu ca un literat, ci ca un cititor necunoscător și înflăcărat, care nu-și știe ține în frâu admirația. Cartea aceea îmi arată mai de aproape peisagiul ce aveam sub ochi și, tot în vremea aceea, îmbăia într'o lumină limpede o lume întregă de poște și de desfătări, ce până atunci fierbeau în mine neânțesele și dădeau nehotărâtelor mele credințe de dragoste o cale mai hotărâtă.

Până atunci petrecusem singuratic: când eram la școală în orașelul meu, părinții nu mă lăsau să mă depărtez de casă nici de cum. Ajunsesem la vârsta de optsprezece ani cu un fel de poște necunoscute. Dragostea îmi cuprinsese mintea, dar nu putuse niciodată să se avânte în realitate. Când însă mă văzui slobod, când fusei de capul meu cu totul, sub puterea atmosferei aceleia și mulțumită citirii, simții o fierbere mare în mine. Poștele ce piroteau, ca o crisalidă în ghioace, începură a sbură. Iubirea era în văzduh, era în fiecare rând din romanul meu; numai să fi simțit că era de față.

Ori cât de platonice să fie aste îndeletniciri, când au apucat să se deștepte în capul

unui băiat de optsprezece ani, nu pot rămâne multă vreme în stare de închipuire, trebuie să cadă asupra unei ființe în carne și în oase. Mă tot gândeam, la Saint-Clementin, pe cine să găsesc eu, ca să fie mai bună și mai îngăduitoare cu un începător ca mine? De ce n'ar fi D-na Haudart aleasa inimii mele, floarea drăgălașe asupra căreia să las să cadă iubirea mea cea dintâi? Din ce căutam s'o văd seara de la fereastră și din ce treceam ziua pe dinaintea odăii, în care cosea la gherghef, mă cuprindea mai mult dorul s'o văd bine de aproape, căci încă nu știam cum îi erau ochii. Abia îi zărisem odată haina falfăindu-i; dar îi cunoșteam glasul răsunător și auzisem la birt unde mâncam și unde adesea se vorbea de dânsa, că era foarte nostimă. Am auzit asemenea că bărbatu-său, d-nul Silvestru Haudart, nu era dintre modelele bărbaților iubiți și iubitori, cu toate că era un model de secretar de primărie. Mai în vârstă cu douăzeci de ani de cât nevastă-sa, pleșuvi rău îmbrăcat în totdeauna, înzestrat cu un glas ascuțit și neplăcut, n'avea de cât o pasiune: pescuitul cu undița. Când n'avea treabă, își lua undița la spinare și pleca la gârlă. Copii n'avuseseră și limbile rele șopteau că d-na Haudart nu era de vină întru nimic. Se mai zicea iar, așa prîntre picături

și aceasta fu un punct negru care îmi păta, ca o picătură de cerneală, albastrul cerului meu drăgăstos— se zicea, cu răutate, că drăguța de Rose-Lise căuta să se mângâie aiurea și că-i plăcea domnului Pressac, substitutul în a cărui odaie stam eu.

Oare de aceea căută Rose-Lise să nu se întâlnească cu mine? Avea oare necaz pe mine că venisem și luasem odaia substitutului? Ori cum, de la sosirea mea, nu ne întâlnisem încă față în față.

Intr'o duminică, întorcându-mă de la plimbare, dimineața, cu un braț de flori de câmp, o văzui în capul scării. Nu știu ce porunca unei slujnici. Nu se mișcă din loc, pentru că nu mă auzise venind și mă oprii o clipă în umbra gangului, ca s'o privesc. O vedeam de sus până jos. Privirile mele se opriră cu drag asupra genelor sale lungi, asupra părului negru și încrețit de pe frunte și până pe grumaji. Admiram în tăcere figura sa rotundă, fără cusur, gura trandafirie de copil, mișcărilor pline de grație ale gâtului său gol, rotunjimile sânelui, îndoiturile rochei de pichet, cam scurtă, descoperind nașterea a două pulpe potrivite cu meșteșug. Mă văzu îndată și se dădu lângă zid, ca să mă lase să trec. Înaintai foarte mișcat. Scara era așa de strâmtă, în cât mă atinsei de rochia sa și, salutând-o, văzui de aproape

ochii de fecioară, albaștri; dar de un albastru așa de închis, încât păreau negri. Băgă de seamă că eram așa de turburat și, când trecui pe dinaintea ei, îmi dădù bună ziua. În momentul acela ași fi vrut să i pun la picioare toate florile și toate adorările mele. Trebuie să fi ghicit ea ceva, căci femeile sunt grozav de pătrunzătoare în asemenea lucruri. Se roși nițel și genele cele lungi se plecară asupra privirilor zâmbitoare. Acestea toate se săvârșiră într'o clipă-i peste două secunde mă pomenii în odaia mea, strângând nervos florile la pieptu-mi, ce băteà cu țarie.

— Nu, zisei, e peste putință! Are înfățișare așa de nevinovată, fața așa de feciorească, purtarea așa de cumsecade, încât nu se poate să fie amanta lui Pressac.

Simții că un pic de nădejde gonește punctele negre ce mă neliniștiseră și că orizontul iubirii se lumineà cu o lumină trandafirie de auroră.

IV

De câte ori plecam să mă plimb prin împrejurimile Saint Clementinului, de atâtea ori mă duceam mai departe, ca să descoper peisagii noi. Într'o zi din luna lui August, după prânz, o luai pe coasta ce desparte Saint-

Pierre d'Excideuil de Saint-Saviol. Gândin-mă mereu la d-na Haudart, care îmi călăuzează cugetările ca o zeiță în fruntea unui cor de nimfe antice, urmam un drum plin de făgașe, pe marginile cărui creșteau pomi ce se împreunau deasupra capului meu. Deodată, cotind la un loc, mă pomenesc în fața unei case de țară a cărei curte, pline de iarbă, eră umbrită de nuci. Mai înaintai câțiva pași și zări sub pomi două femei. Una eră gătită cu o rochie de pânză cenușie și cu o pălărie de pae cu panglici roșcovane; vederea mea cea scurtă nu-mi îngădui să mai deosebesc ceva. Mă gândii că trebuie să fie stăpâna locului și, temându-mă să nu se supere, că înaintasem așa de mult, mă întorsei; dar ea mă văzuse și mă pomenii că mă strigă:

— Domnule Evonyme!

Mă înturnai și inima începù să-mi bată. Sub marginile cele mari ale pălăriei, văzui fața încântătoare și ochiul albastru-negru al Rose-Lisei.

— Bine, domnule Evonyme, se poate să vii până aici și apoi să te întorci înapoi, fără să intri să-mi dai o bună-ziua?

Nu îndrăznii să-i mărturisesc că nu o cunoscusem și îi răspunsei că-mi eră că poate s'o supără.

— Să mă supăr! grăi dânsa, vai de mine!..

Dar chiar bărbatu-meu m'ar fi certat, dacă ași fi lăsat pe nepotul d-lui Desbordes să treacă pe la noi, fără să l rog să poștească înăuntru... Ai, intră... Și se dădu la o parte, ca să mă lase să trec.

Pătrunsei într'o curte plină de iarbă, în care nucii răspândeau o umbră umedă. Casele se aflau în fund. Lângă scară eră un smochin și, pe trepte, ședeà o femeie între două coșuri și se uită la noi.

— Am venit cu dumneaei să culeg prunele, îmi zise d-na Haudart, arătându-mi femeia... Bărbatu-meu are o grămadă de treabă la primărie și nu poate vedeà de recoltă... Dar trebue să-ți fie sete... e o căldură azi!... Ți-ași da ceva să te răcorești, dar nu prea am... Ți place zmântâna?.. Am o zmântână!.. Azi am făcut-o.

— Vă mulțumesc, îmi place mult, răspunsei eu.

— Ei, stai să mă duc să-ți aduc.

Și plecă în fugă, intră în casă; apoi ieși, într'o mână cu un castron alb zmălțuit, plin de zmântână și în cealaltă cu un tel de bătut, iar de brâu își prinse un șervet.

— Am să-ți dau zmântână bătută; vino'ncoa.

O urmai supus. Trecurăm printr'o sală și ieșirăm în grădină, o grădină mare, plină de flori și pe legume. Pe ici pe colea câte un

pom roditor își întindea crăcile stufoase; printr'unele locuri se mișcă sub adierea caldă a vântului, câte un trandafir înflorit.

Ne oprirăm lângă un puț părăsit, unde o viță sălbatică se încolăcise pe lanțul ruginit, agățându-se de pomii de prinprejur și răspândind o umbră îmbălsămată.

— Așa!... zise Rose-Lise, rezemându-se de ghizduri și punându-și castronul pe genunchi, aici e răcoare.

Apoi puse mâna pe telul de bătut și începui a bate smântâna. Bătea din toată inima, cu mânicile sumese în așa chip, că își arătă până la cot brațele albe, pe care soarele nu le sărutase niciodată. Eu, în picioare, alături, nesimțindu-mă de loc la largul meu, mă uitam la ea fără să rostesc un cuvânt. Mișcarea ce făcea bătând cu telul smântâna, îi puse pe obraji o roșeață ușoară; din când în când își ridică spre mine zâmbind ochii, ale căror lumini păreau îmbăiate în albul albăstriu de prinprejur. O mulțime de albine, aduse de mirosul smântânii, zbârniau prin prejurul capului său oacheș. Eu rupsesem o coardă de viță și le goneam cu ea când se apropiau prea mult de obraji ori de brațele d-nei Haudart. Și dânsa râdea; și mie mi se părea că-mi puneă Dumnezeu mâna în cap, îmbătându-mi ochii în priv'rea drăgălașei ființe.

— Am isprăvit! grăi dânsa când sfârși.

Acum hai n casă; aici preă sunt albine multe.

Întiarăm într'o odaie boltită; transperantele, neînchise bine, lăsau să intre raze de soare, ce cădeau asupra unui ceanac plin cu apă proaspătă.

— Pun'te la masă, zise dânsa; scoțând din dulap farfurii și tacâmuri; și gustă din smântâna mea.

— Cu dragă inimă, dar să guș'i și dumneata.

— Vezi bine.. Dar mai întâi să-mi vâr mâ-nile în apă un pic.

Ingenunche lângă ceanac, își vârâ mâ-nile și le scoase, lăsând să curgă de pe ele apă în picături.

— Imi dai voe să fiu și eu bun la ceva? întrebai eu, mai pierzând puțin din sfiiciune. Și pusei mâna pe șervetul, pe care îl pusese pe masă și-i luai mâ-nile ude, să i le șterg. Când sfârșii mă aplecai asupra uneia, pe care o țineam într'ale mele și o sărutai din plin.

— Ce va să zică asta?

În acelaș timp, ochii ei îmi aruncară o privire supărată, care mă vârâ în pământ.

— Iartă-mă! bolborosii eu.

— Poftim la masă, domnule, reluă ea cu asprime și nu mă sili să chem pe femeia de afară.

Începurăm să mâncăm din smântână. Lucrul ăsta îmi stricase pofta de mâncare. Abia băgam în gură; dânsa, dimpotrivă, mâncă cu

poftă și nu părea așa de turburată. Apoi începù să vorbească ea întâi.

— O să stai mult la Saint-Clementin ? mă întrebă.

— Cel puțin trei luni.

— Ah! Văzui că fața sa cea drăgălașă se întunecă. — Pe-aici nu petreci bine; locurile nu sunt frumoase de loc, urmă dânsa,

— Ba îmi place mult, dimpotrivă; locurile sunt încântătoare.

— Cum faci, de nu ți se urăște ?

— Mă plimb, citesc, fac și nițică botanică.

— Ah! Ești învățat... ca domnul Pressac.

— Domnul de Pressac! zisei eu — și mă roșii — domnul în a cărui odaie stau eu ?

— Da, răspunse dânsa, scurt... Il cunoști ?

— Nu, dar am mare necaz pe el.

Incepù să râdă cu poftă :

— Nu-ți ajunge că i-ai luat odaia ? Apoi tăcù ; dar peste o clipă adăogă :

— Unde stăteai până n'ai venit aici ?

— La Juvigny, în Lorena... Acolo mi-am sfârșit studiile anul acesta și călătoria la Saint-Clementin e cea d'întâi călătorie ce fac.

— Ai fost crescut de mama, se înțelege... Mă prind că ești unicul copil și că ești răsfățat.

— Unic, da, dar răsfățat, nu prea... Dimpotrivă, mă ținea prea strâns.

— Ha! ha! Erai legat de rochia mamei.. Dar tot scăpai așa câte-odată ; căci cum se

vede nu ești vreun sfânt... La Juvigny ai învățat să săruți mâna femeilor?

— N'am mai sărutat niciodată, răspunsei, roșindu-mă, îți jur că acum am sărutat, pentru întâia oară!

— Zău?... Ei, atunci ai început minunat glăsui dânsa, plecându-și ochii.

Glasul ei frumos, limpede și răsunător, avea niște intonații dulci și mângâioase de mămă, când mă întrebă despre copilăria mea, despre viața mea de școală și despre gusturile ce aveam. Eram lingușit și atins de grija ce părea că are pentru mine. De n'ași fi fost începător și așa de nevinovat cum eram, ași fi priceput că ea căută să vadă cu ce fel de băiat avea aface.

Cu toate acestea, puțin câte puțin, se depărta de convorbirea începută. Era târziu și se așteptă, de sigur, să plec; dar eu eram așa de bine în odaia aceea închisă și aproape în întuneric, alături de ființa gândurilor mele, în cât nici gând n'aveam să mă duc. Rose-Lise se hotărâ să se scoale.

— A!... Apune soarele! zise dânsa ridicând transparentele. Peste o jumătate de ceas o să se întunece, trebuie să mă întorc acasă.

— Imi dai voie să te însoțesc? întrebai eu cu sficiune.

Întâi se cam codea, dar apoi zise zâmbind:

— De ce nu? Aidem mai iute.

Chemă pe femeia, cu care venise, închise uşile şi ferestrele: apoi femeia o luă înaintea cu coşurile cu prune şi noi o urmărăm. Când ajunserăm p'aproape de moară, soarele se făcuse nevăzut după plopi. Zgomotul gârlei se auzea deosebit în tăcerea serii.

— I-auzi! Sunt şapte ceasuri şi jumătate! murmură Rose-Lise, auzi că bate *Angelus* la Saint-Pierre.

— Ți-e teamă să nu se îngrijească domnul Haudart?

Incepù să râdă şi dădù din umeri.

— Să se îngrijească? zise dânsa cu un glas dispreţuitor. Nu se îngrijeşte decât de un lucru: să nu se întoarcă fără peşte..... Scoate-l dintre hârtii, ia-l de la pescuit şi nu mai e bun de nimic.

— Ce rea eşti cu dânsul!

— Cum e şi el cu mine... Ah! de-aşi fi ştiut ce e măritişul, aşi fi rămas fată mare!

Apoi întrebând-o cum petrecea când era fată şi cum o ducea acum, intrarăm sub o alee de castani, unde era întuneric mai-mai ca noaptea. Se întâmplă de se împiedică de o piatră şi mă folosii, spre a o ruga să mă ia de braţ. Primi şi simţii pe pieptul meu căldura braţului ei pe jumătate gol, pe care îl rezimă de al meu cu un fel de uitare de sine. Umblarăm astfel încet, pe

sub castani, pe când ici și colo prin iarba deasă de pe marginile drumului, străluciau licurici ca scânteile.

Simțeam cum îmi bătea inima și pe buze aveam o destăinuire gata, dar nu îndrăzneau s'o desvăluiesc.

— Ah! îmi zisei în gând, dacă ar ști ce iubire arzătoare e în inima care îi bate lângă braț; dacă ar ști cu câtă dragoste ași învălui-o, s'ar învoi, poate, să mă iubească, fiindcă pe bărbatu-său nu-l iubește!... Dar nu ghicește și afurisita mea de sfiiciune nu mi dă pas să vorbesc.

Oftai. Se vede că auzi, căci brațul ei mi-l strânse pe-al meu mai tare, dar nu mă întrebă nimic. Dimpotrivă, își grăbi pasul și când ne apropiarăm de Saint-Clementin, îmi lăsă brațul.

— Trebuie să ne despărțim de-aici, domnule Evonyme, îmi spuse.

— De ce? întrebai eu mâhnit.

— Fiind-că...

Auzind acest răspuns cu două înțelesuri, îmi trecu o bănuială prin cap și mă gândii numai de cât la substitut.

— Nu ți place să umbli cu mine?

— Ba dimpotrivă, dar în Clementin sunt o grămadă de limbi rele; de ne-ar vedea venind împreună...

— Ți-e teamă să nu spuie cui-va... do-

mnului de Pressac, de pildă, zisei cu obrăznicie.

— Nu mi-e de domnul Pressac. Ce zor are dumnealui? Dar nu vreau să intru în gura lumii... Aide, fii cuminte... Bună seara.

Imi făcu un semn prietenesc, își ridică rochia cu mâna și începù să alerge după femeia cu prunele, care se depărtase bine.

Rămăsei nemișcat, privind-o cum fugea. Când n'o mai putui vedeà, plecai, făcui un ocol prin câmpie și luai drumul Ruffecului. Imi erà inima așa de plină, în cât nu-mi mai veni să mă duc la birț, să mărânc. Mă întorsei acasă, noaptea târziu, și mă culcai nemâncat.

Când adormi cu stomacul gol, ți-e somnul ușurel și plin de vise. Visam un vis încântător, în care erau mirosoari de flori, sărutări și ochi frumoși albaștri, zâmbitorii când pe la miezul nopții, fusei deșteptat din somn de niște bătăi în poartă, cărora, fiind-că nu le răspunse nimeni, le urmă sunetul clopoțelului. În sfârșit se deschise o fereastră de la catul întâi și auzii glasul cel subțirel al d-lui Haudart, întrebând ce e și de nu cum-va s'a aprins casa. Erà substitutul, d nul de Pressac, care se întorcea din călătorie și care, nemai aducându-și aminte de învoiala cu unchiu-meu, voia să intre în casă. Până nu-l desluși că odaia era

prinsă de un nepot venit de curând și că, prin urmare, n'are ce căută, nu se hotără să se ducă la han.

A doua zi de dimineață, mă tot învârteam pe scară și prin grădină, nădăjduind că voi întâlni pe Rose-Lise și că voi schimbă cu ea vre-o privire prietenească.

Dar de geaba, că dânsa nu eși din odae nici de cum. În schimb, la masă, avui prea neînsemnata mulțumire să fac cunoștință cu d-nul de Pressac. Nu'mi plăcù de loc. Înalt și croit zdravăn, în vârstă de vre-o treizeci și trei până la treizeci și patru de ani, îmbrăcat în negru de sus până jos, cu vesta încheiată până la gât, cu haina fâlfâind, părea mai mult un eclesiarc. de cât un magistrat. Părul îi era tuns mărunț, pe fața rasă de tot i se vedeau încrețiturile batjocoritoare ale buzelor.

Ochii îi erau vioi. Părea tăcut și nu se amestecă niciodată în vorba celorlalți conmeseni, dar trebuie să spun că eră foarte plăcut când vorbea. Imi plăcea să-l contrazic cu îndrăzneala unui scăpat din liceu. căruia nu-i pasă de nimic. Dânsul binevoia să-mi răspundă, dar de sus, cum se cade să facă un magistrat și cu bunătatea dispretuitoare, cu care se slujește cineva ca să scape de un ștregar obraznic. Mila batjocoritoare cu care mă cinstea, mă prăpădea de necaz. Nu mai

puteam ține, îi ziceam câte o prostie și el, cu sânge rece și mereu ironic, dar politicos, îmi tăia nasul cu două trei vorbe, care îmi păreau ca un pahar de apă rece asvârlit în fața unui copil înfuriat.

Venirea lui îmi stricase tot cheful; îmi întuneacă până și luminoasele peisaje ale văii Charentei.

Eram posomorât, plictisit și plictisitor; unchiul Desbordes, care băgase de seamă schimbarea, îmi luă socoteala de vre o două trei ori, dar de geaba.

Ceea ce-mi mărea și mai mult necazul, eră că, de când venise substitutul, Rose-Lise părea că iar fuge de mine. Eșea din casă mai des ca de obicei și se întorcea tocmai pe vremea când se întorcea d-nul Haudart de la pescuit. Mă gândii că poate culege poamele la Fuie și, crezând că voi mai putea sorbi plăcerea ce sorbisem la umbra viței sălbatice, lângă puțul părăsit, mă dusei de ocolii casa de o grămadă de ori. Dar în zadar, căci nu văzui în curte nici rochia de pânză, nici pălăria de pae, cu panglici roșcodane. Transparentele de la ferestre erau lăsate, îngrijitorii erau la câmp; numai găinile râcăiau pământul și câinii îmi arătau colții, dându-se la mine.

Mă întorsei inapoi gânditor pe aceleași cărări, ce le străbătusem așa de vesel cu câ-

teva zile mai înainte, însoțit de Rose-Lise, cugetând la nenorocirea mea, punându-mi o mulțime de întrebări asupra putinței legăturilor ei cu d-nul de Pressac.

Nu cumva dânsa iubește pe omul acela intunecat și nesuferit? Nu era cu puțință. Să iubească dânsa, așa de drăguță, așa de veselă, așa de tânără, pe un om rău croit, posomorât și aproape trecut? Mi se pareă îngrozitor ca d-nul de Pressac — un magistrat — să îndrăsnească să turbure o căsnicie; dar nu zicem, că acest fapt ar fi fost tot atât de îngrozitor. de ar fi fost săvârșit de nepotul unchiului meu.

Eu eram cu totul altceva; eu o iubeam pe d-na Haudart cu o iubire înflăcărată, nu mă gândeam la necinstea d-lui Haudart, nu vream să pui la picioarele nevestei sale de cât adorarea mea respectuasă. Toți, la toate vârstele judecăm astfel nu vedem de cât bârna din ochiul altuia, dintr'al nostru, nu. În sfârșit credeam că Rose-Lise nu putea să simțā nici un pic de iubire pentru substitut.

Cu toate acestea, într'o seară, pe înop-tat, intrând în coridor, pe când dibuiam prin întuneric, văzui o umbră care, din sala de jos, se îndrepta spre ușe; și, când o deschise, mi se părū că seamănă mult cu d-nul de Pressac. Imi părū că mi-a dat cineva un pumn în stomac. Mă întorsei înapoi, cercetai

cu ochii, dar nu putui vedea nimic. Peste o jumătate de ceas auzii pasul și vocea lui Silvestru Haudart, care se întorcea, acasă, după ce jucase obicinuita partidă de table la cafenea.

Astă întâmplare mă făcu mai posomorât de cum eram și nu mă mângâiai de cât când auzii chiar din gura d-lui de Pressac, că eră să plece iar la Poitiers, pe la sfârșitul săptămânii. Nu avui odihnă, până nu-l văzui așezat în diligență și până când nu porni. Atunci mă mai înveselii și -mi păru că mi se ia o greutate de pe inimă. Chiar în seara aceea, după masă, mă întorsei îndată acasă. Eră tocmai vremea când d-nul Haudart jucă table la cafenea și mă hotărâi ca, de cum voi vedea pe Rose-Lise, să mă arunc la picioarele ei. Ușile de jos erau închise și casa părea pustie. Numai lângă ulucile grădinii tăcute se lingeă pisica pe labe. În seara aceia caldă de August, Rose-Lise se dusesese de sigur să se răcorească.

— Ei! cugetai eu trist, să mă duc sus. Incepui să urc scara încet și ca și cum mi-ar fi părut rău.

Dar, suindu-mă mai sus, auzi un glas femeesc, îngânând un început de romanță. Incepui să-mi bată inima. Ajung sus, împing ușa eră puțin deschisă și — Doamne! — ce fericire! Arcată pe un scaun, Rose-Lise așeză niște perdele la fereastra mea. Când auzi ușa în-

chizându-se, întoarse capul mă văzu și se dădù jos îndată.

— Ah! rosti ea, așezându-se pe scaun, dumneata ești, d-le Evonyme?... Cum m'am speriat!... Mi se bate inima grozav. Și-și puse mâna la piept.

— Adevărat? întrebai eu, apropiindu-mă de dânsa încurcat.

— Zău! răspunse ea, ia pune mâna. Și îmi luă mâna și mi-o puse pe inima ei. Mărturisesc că nu simți nimic. Eram așa de turburat, încât mi se părea că genunchii o să mi se îndoiască sub mine. Dânsa băgă de seamă și îmi zise, dându-mi la o parte mâna pe care nu o mai trăgeam de pe sânul ei:

— Ce te-ai făcut zilele astea? Nu te-am mai văzut de când ai veniț la Fuie.

— Cu toate astea m'am mai dus de trei ori pe acolo, dar nu te-am mai întâlnit niciodată.

Incepu să râză.

— Și, urmă dânsa, tot nu ți s'a urât la Saint-Clementin?

— Ba ce lungi și goale mi s'au părut zilele de atunci încoa răspunsei oftând.

— De când a veniț d-nul de Pressac.

Se cam încruntă.

— Pentru ce mi vorbești totdeauna de d-nul de Pressac?... Sunt sigură că flecarii de la birt au vorbit ceva pe socoteala noastră.

Li spusei că se înșeală, dar fără siguranță,

Imi tăiă vorba și-mi spuse, amenințându-mă cu degetul:

— Vezi că nu spuseși adevărul!... E, aide spune tot ce știi,

— La se să mai spui? N'o să mă crezi.

— Te înșeli! Te cred băiat deștept și cu mai multă judecată decât are cineva la vârsta dumitale... Am dimpotrivă, multă încredere în dumneata și o să-ți dovedesc... Ți s'a spus că iubesc pe d-nul de Pressac, nu e așa?

— Da, răspunsei, roșindu-mă, dar îți jur că n'am crezut.

— De ce? Adevărat că nu-i pui nici la degetul ăl mic al d-lui de Pressac, pe toți găgăuții ăia, dar nici nu s'au înșelat, îl iubesc, e om cu inimă și merită să fie iubit!

Se opri, văzând cât eram de turburat. Parcă mă strângea cineva de gât și ochii îmi erau plin de lacrimi.

— Dar ce ai? mă întrebă dânsa, nu cumva?...

— Da, zisei, te iubesc și cele ce-mi spuseși mă fac să-mi vie nebunie!

— Ești copil. La vârsta dumitale știe oare omul ce e iubirea? Liniștește-te, te iubesc și pe dumneata, nu mă judecă așa... dacă ai ști ce viață duc, măritată fără voia mea cu o ființă ca d-nu Haudart. Nu vreau să-l vorbesc de rău, dar nu și a știut ține locul în inima mea și de!... inima când e goală...

— Ah! strigai eu, iubirea mea e așa de mare... Ar umplea-o toată?

— Copil ce ești! repetă dânsa, luându-mi mâinile.

Și rămăserăm câtva așa. Cu toată mâhnirea mea, sorbeam acele minute dulci și mă entuziasmam, privindu-i ochii mari albaștri. Și clopotele de la Sfântu Nicolae băteau rar.

— Ce frumos sună clopotele! murmurai.

— Măine e sărbătoare, zise dânsa. Sfânta Maria, ziua mea, dar nimeni n'o să-mi ureze și mie ceva.

— Ba da, eu!

Dădui fuga la fereastră, culesei câteva fire de iasomie înflorită, care se urca până în dreptul ferestrei și unu câte unu le vârâi în părul ei cel negru; le pusei la piept... la brâu... Dânsa mă lăsă și zâmbea. Apoi nu trecu o clipă și pusei buzele mele arzătoare peste tot, pe unde semănasem flori, când auzirăm de odată pași în coridor și glasul lui Haudart, care își ocărea pisica.

— Sîiit! făcu Rose-Lise, punând un deget pe buze, s'a întors... Măine ne mai vedem, să știi că stau după prânz mereu în odaia de jos.

Și ridicându-și rochia, deschise ușa cu băgaré de seamă lăsându-mă într'o uimire desfătătoare, legănată încetinel de glasul murind al clopotelor.

VI

Imprejurul Fuiei, aproape de cătunul Dalidend, ce ține de comuna Saint Savoil. Charenta făcea o cotitură. Acolo-i plăcea d-lui Haudart să pescuiască. Dincolo de puntea de lemn se întindea o liveadă largă, ȳdată de un pârâiaș și mărginită cu păduri. În față era un ostrov mic, foarte verde și foarte stufos, în care cine vrea putea țrece cu o luntre veche. Locul era umbros și după cât părea plin de pește. D-nu Haudart mă pofti într'o duminică să merg și eu acolo împreună cu nevastă-sa. Plecarăm după masă. Dânsul o luă înainte cu undița la subțioară; noi, eu și cu Rose-Lise, îl urmam mai înapoi, ducând pe rând coșul cu de ale mâncării. Cum ajunsese în ostrov, secretarul Primăriei se așeză la locul său obicinuit, momi peștele și aruncă undița; în vremea aceasta noi puserăm în apa întunecoasă niște plase mici pentru prins raci. Din când în când ne duceam de le scoteam afară și găseam mereu câte doi trei raci, pe cari îi arurcam în coș, iar restul vremii citeam Rose-Lisei un roman sentimental, ce luasem cu mine. Parcă văd și acum locul: apa mângâind malurile crângoase cu va'urile-i leneșe, casele spoite cu var Dalident la stânga și mai încolo pometurile Saint-Saviolului, care

nu ne lăsă să vedem satul. D-na Haudart stă jos, rezemată de o salcie. Rochia sa, roșie, întinsă, nu lăsă să i se vadă de cât vârfurile ghetelor, ca o pată veselă pe verdeață. Eu, întins pe pânțece, cu coatele pe iarbă, întorceam foile fără să știu ce citeam, căci ochii îmi erau mai ades pe fața Rose-Lisei de cât pe carte. La doi pași, apa neagră vâjiă printre buturugile de sălcii, ducând cu dânsa fire de iarbă ori insecte, cari alunecau dând din aripi. Puțin mai încolo, în apă, se oglindea pălăria și fața spână a d-lui Haudart, care stă plecat asupra undiței. Infățișarea lui, văzută în unda adormită, era așa de răbdătoare, așa de increzătoare, în cât mă făcea să mi fie milă, când mă uitam la el și pe furiș și nu îndrăzneau să șoptesc Rose-Lisei nici un cuvânt de iubire. Nu știu dacă răutăcioasa ființă băgase de seamă pricina ce mă făcea să fiu așa de respectuos: dar, asigurată de infățișarea mea sfioasă și visătoare, se silea să mă scoată din pepeni, mișcându-și mereu picioarele sub îndoiturile ridicate ale rochei, arătându-și până la cot brațele-i cațifelate, făcând cu ochiul și toate acestea într'un chip atât de nevinovat, așa de fecioresc, în cât nici prin gând nu-mi trecea să o învinovățesc de cochetărie.

Pe la șease cinarăm pe iarbă, ascultând

de nevoie pe d-nu Haudart, care ne spune
istorii de pești; apoi, mai pe înserate, pe
când strângea undița, Rose-Lise și eu ne ur
carăm în luntrea cea veche, pe care dâns
o deslegă de la mal. Mă slujii de o prăjin
în loc de lopată, și pornirăm încet, lăsân
du-ne în voia luntrei, să ne ducă printre ce
rul pe care răsăreau cele dintâi stele și ap
închisă în care se oglindeau. Luntrea s
frecă, făcând un zgomot plăcut, de nuf
de pe apă și Rose-Lise, așezată la cârmă
își udă bratele goale în apa căldicică. E
în picioare și aplecat puțin d'asupra ei, de
sibeam în umbră ochii săi strălucitori și cap
dat pe spate și forma frumoasei sale tali
Mai îndrăzneț din pricina singurătății și în
tunicului, în care ne găseam, mă simțear
grozav de ispășit. Lăsați prăjina jos, d'
curmezișul luntrei, și mă așezai la picioarele
tinerei femei. Fiindu-mi teamă să nu mă fa
mai îndrăzneț de cât ar fi crezut și ridicân
du-se nițel în sus, mă întrebă deodată: Vre
să-ți cânt ceva? Înțelesei că trebuia să rup
tăcerea primejdioasă și, fără să mai aștept
răspuns, începui o barcarolă foarte la mod
pe vremea aceia, compusă pe cuvintele lu
Theophile Gautier:

Pe astă vreme furtunoasă
Spune-mi dragă unde mergi,
Căci pe fața ta frumoasă
Frăgezimea o să-ți stergi.

Glasul său, puțin exercitat, dar bine timbrat și întins, zbură cu o mișcare cadențată pe sub bolta semănată cu stele și, în loc să mă liniștească, îmi întărește mai rău pofta nebună ce o aveam să cuprind pe cântăreața în brațe și să o acoper cu sărutări. N'o lăsați să-și sfârșească romanța și îi spusei;

— Ce mult te iubesc!

— Bagă de seamă, îmi răspunse dânsa, punându-mi mâna pe braț, suntem lângă mal și poate să ne audă bărbatu-meu.

Eram începător și teamă să nu o fac să păță ceva mă opri. Mă mulțumii să-i iau mâna și s'o țin într'ale mele, urmând cursul apei, înnecați într'o toropeală dulce.

Ajunserăm lângă ostrov.

— Doamnă, strigă un glas, ce venea din spre livadă, mi se pare că vă cheamă d-nul Haudart.

Scăpai mâna Rose-Lisei și mă ridicai în picioare. Statura înaltă a d-lui Pressac se zugrăvea în fundul cerului înșelător, ca o stafie rău-făcătoare.

— Mă dusesem să mă plimb pe la Daldent, începu el, ca și cum ar fi vrut să dea deslușiri. V'am cunoscut glasul și am venit până aici, unde am văzut că d-nul Haudart era neliniștit de lipsa dumitale... Din pricina asta, adăogă cu un pic de ironie, am îndrăznit să vă supăr.

Eram înfuriat. Rose-Lise nu părea mirată de loc. Ajunserăm la mal; ea sări jos din luntre și ne aflarăm lângă secretarul primăriei, care nici gând n'avea să se neliniștească. Iși ivăluia peștele ce prinsese, în iarba Vrusei să-i dau ajutor, ca să-i plac.

Mă credeam, în nevinovăția mea dator să ajut pe bărbat, ca să-i răsplătesc prin muncă răul ce-i pricinuiă iubirea ce aveam pentru nevastă-sa. Ba încă îl rugă să-mi dea voie să-i duc eu până acasă coșurile cu raci, lucru ce dânsul primi fără multă vorbă.

Coșurile erau strașnic de grele, ceea-mă făcea să nu pot umbla iute, astfel că Rose-Lise și d-nul de Pressac o luară înaintea mea. Mângâierea mea fu însoțirea d-lui Haudart, care voia să-mi descopere, cu oare ce preț tainele pescuitului cu undița, pe care abia le ascultam, căci căutam să aud ce vorbea d-nul de Pressac cu d-na Haudart. Era prăpădit: gelozia mă mușcă de inimă, coșurile îmi rupeau mânele și drumul mi se părea nesfârșit.

Când intrară în oraș, d-nul de Pressac vrând s'o ia pe strada Ludovic al al XIII-lea veni de îmi dădu bunăseara cu un ton ba jocoritor; îi întorsei spațele și nu mai vorbi nimic, tocmai ca peștii d-lui Haudart; apoi fără să ridic ochii asupra Rose-Lisei, fă-

să o strâng de mână, când ajunserăm acasă, intrai în odaie și mă aruncai pe pat zăpăcit prăpădit și plângând de necaz.

VII

A doua zi, cum plecă d-nul Haudart la primărie, mă coborâi la Rose-Lise, ca să-i spui cât rău îmi făcuse cochetăria și viclenia s'a.

O găsii în odaia în care lucră și care îi slujea de salon. Cosea la gherghef. Din pricina căldurei cele mari perdelele erau lăsate de acea nu văzui când intrai de cât punctele luminoase ale ochilor săi.

— Ah! făcui dânsa, dumneata ești, domnule încruntat? Imi pare bine că te văd, ca să-mi spui ce eră supărarea aia pe dumneata eri?

Și zicând aceste cuvinte, ridică spre mine figura sa de fecioară și se uită cu o privire așa de nevinovată, în cât mă îmbună pe loc. Mă dădusem jos, să-i vorbesc cu strășnicie și sub privirea acelor ochi albaștri ea cicoarea, mânia mi se topea, ca zăpada la soare.

— De ce, zisei, așezându-mă jos lângă ea pe un scăunăș, de ce nu mi-ai spus că te-ai vorbit cu d-nul de Pressac, să te întâlnești acolo?

— Să mă întâlnesc? întrebă dânsa râzând, aveam și unde!... Ce tânăr ești! Când vreă femeia să se întâlnească cu cineva face astfel să nu știe bărbatu nimic... Nu mă așteptam să văd pe d-nul de Pressac cum nu te așteptai nici dumneata... Ba încă mie mi-a venit cam peste mână... Mâncas la Saint-Saviol și s'a întâlnit cu noi din întâmplare... Acum ești mulțumit?

— Nu știu, știai, ori nu știai,— dar întâlnirea aceia m'a făcut să sufăr mult. Într'un chin am dus-o, cât ai umblat cu ea pe calea ce nu se mai sfârșea.

— Ti! nu ți-e rușine, gelosule! De ce n'ai venit să vorbești cu noi, în loc să stai înapoi, îmbufnat?

— Cum era să las singur pe d-nul Hautdart?

Dădù din umeri: apoi urmă:

— De-ai fi venit lângă noi, ai fi văzut că vorbeam de dumneata. Ii spuneam d-lui de Pressac că-mi placi mult și că sunt fericită că am un asemenea prieten... Cel puțin mărturisește că dacă aveă cinevă drept să fie gelos, apoi eră el, căruia te laudam așa de mult.

Plecai ochii în jos. Glasu-i mângâios și privirea-i dulce, îmi goniră cele din urmă bănueli și, într'un sfârșit, o crezui.

— Ei, ai, te iert, îmi zise, mângâindu-mă

pe obraz, dar cu condiție să nu mai păcătuiești... Vrei să fim prieteni?... Eu, ca să-ți dovedesc că îți sunt, îți dau voie să vii la mine în toate zilele, după ce pleacă bărbatu-meu.

Mă folosii de această voie. Oh! ce încântătoare erau ceasurile petrecute cu dânsa! Și ce înfățișare primitoare avea odaia, în răcoare întunecoasă!

Intr'o zi, stând amândoi, mă întrebă dacă știu să fac versuri? Făceam, vai! și proaste de tot. I mi spuse că ar vrea să-i fac și ei și-mi petrecui toată noaptea rimând, iar a doua zi le adusei, copiate pe hârtie tandafirie.

Din bucata aceia plină de amintiri din Musset, în care mă sileam să pui tot ce nu îndrăzneam să-i spui în proză, nu-mi aduc aminte de cât cele din urmă strofe:

Pe-a dragostei întinsă mare
 Sus pânzele să ridicăm,
 Și'n timpul verei cu infocare
 Să ne iubim și să sburăm ;
 Căci noaptea-i plină de parfume
 Și stelele pe cer vorbesc
 Să ne uităm de-această lume
 Și de dezgustul omenesc...

Acum e timpul de iubire
 Oh! Lasă-mă pe al tău sân
 Să simt întreaga fericire
 Un ceas cu tine să răman.

Un ceas! Și moartea'n urmă vie,
 Căci nu voi zice: n'am trăit;
 Aceia mor cu bucurie
 Câți au știut că s'au iubit.

Luă manuscrisul, îl citi rar și cu acea mulțumire ce simte o femeie, chiar neliterată, când citește rânduri rimate, făcute într'adâns pentru dânsa, și în urmă se roși.

— Ce arzătoare sunt! șopti. Apoi îndoi hârtia și o vârâ în sân, lucru care îmi păru cea mai frumoasă laudă ce mi-ar fi putut aduce.

Dar cu toate rimele mele, treburile nu înaintau nici de cum. Rose-Lise mă lăsă să joc rolul de amoretat, asculta zâmbind declarațiile de iubire ce-i făceam, dar cum mă întindeam mai mult, căci vream să ajung la fapte, mă oprea scurt, cu o aruncătură de de ochi încruntată. Nu mă foloseam de cât cu câte o strângere de mână la sosire și la plecare și rar cu câte o sărutare grăbită pe brațul gol... Și pentru atâta lucru îi făceam curte câte două trei ceasuri! Era o ființă ciudată, îndrăzneață și prudentă,— mângâioasă și familiară câte-odată, dar în stare să se împotrivescă cu tărie când vream să trec peste marginile ce hotărâse dânsa de mai înainte. Mărturisesc că și eu eram prea stângaci și nepriceput în asemenea lucruri. Un cuvânt mai scurt, o privire mai rece, îmi tăia îndată avântul.

Aveam pentru ori ce, femeie un respect ce mă făcerea să-mi pară niște siluri, nevrednice de un om bine crescut, acele prozaice și neînălțurate încercări, ce face omul pentru a ajunge să aibă o femeie. Cei îndrăzneți vor râde de mine, dar eu mă îndrept spre sfioși: coboare-se în fundul inimii lor, amintească-și faptele tinereții, și toți vor găsi în ea același respect nevinovat.

În felul meu însă eram și eu fericit. Sorbeam încet băutura dulce a iubirii. Toate mă încântau: străngerile de mână pe furiș, vremea când așteptam în grădină să plece d-nul Haudart de acasă, până și frica ce simțeam, văzându-l cum se uită pieziș la mine.

Intr'o zi după prânz, pe când stam la genuchii Rose-Lisei și-i spuneam că o iubesc, secretarul primăriei se întoarse acasă: auzirăm prin coridor pașii și sunetul ce făceau cheile ce ținea în mână, izbindu-se unele de altele. Nu mai puteam de frică și repede mă sculai și mă dusei să m'așez pe un scaun, departe de d-na Haudart care cosea liniștită la gherghef. Bărbatul deschise ușa. Se uită în odaie și nu zise de cât aceste cuvinte, când mă văzù pe mine: — Ei, ei, d-le Evonyme, îți place să stai de vorbă cu femeile; apoi închise ușa. Îl auzii umblând prin odaia de alături, deschizând un dulap și apoi plecând. Rose-Lise ridică puțin capul,

zâmbi cu nevinovăție și-mi făcù semn să mă așez iar la picioarele sale.

— N'o fi ascultat la ușă? întrebai eu îngrijat.

Mi-erà teamă, nu pentru mine, dar pentru dânsa: Dădù din cap.

— Eu știu! răspunse... Ei! Nu-ți fie teamă; o potrivesc eu.

Lucrurile astea mă făcură să iau în serios rolul meu de amoretat. Dar cum făcui, cum dresei, peste o săptămână tot orașul știă că iubeam pe d-na Haudart. Numai d-nul de Pressac pareă că nu prea bagă de seamă. Nu erà vina mea. eu, dimpotrivă, în tot minuțul luam în fața' lui o înfățișare ca de coș. Intr'o seară, după masă, mergând mai mulți — între cari și dânsul — să se plimbe la câmp, începui a cânta încetinel, umblând înapoia lui:

Femeia-i schimbăcioasă
In ea să nu te 'ncrezi,

Se întoarse, se uită la mine, zâmbind cu răutate și, strângându-mă de braț cu degetele lui osoase, glăzui:

— Mititelule, mi se pare că-ți plac proverbele, să-ți spui și eu unul: «Simțirea falșă a femeii e semn de răutate».

— Dumneata l-ai plăzmuit? îl întrebai.

— Nu, l-a plăzmuit unul Publius Syrus,

un scriitor vechi, pe care te sfătuiesc să-l citești, când ți-or da tutelele.

Își bătea joc de mine! Imi venea să i dau un pumn, să mă ție minte, dar văzui pe unchiul Desbordes că se uită la mine încruntat și mă ținui.

Vorbele d-lui de Pressac însă începură a mă cam îngrijă. De câteva zile, Rose-Lise se purtă cam ciudat. In loc să stea seara acasă, când se ducea d-nul Haudart la cafenea, dânsa plecă îmbrobodită și umblă prin niște ulițe întortochiate și iău luminate, pe care nu stăteau de cât săraci și, fiindcă nu-mi vorbea niciodată de aceste plimbări de noapte, începu să am bănueli. Dacă s'ar întâlni undeva cu substitutul ?

Intr'o noapte fără lună, stătui afară și, când plecă, mă luai după ea. Întâi se uită și în dreapta și în stânga, să nu o vadă cineva, apoi o luă înainte pe strada Douves. Ducea o legătură grea, lucru ce o făcea să umble încet, iar pe mine să n'o pierd din ochi. După câțva ocol se opri dinaintea unei căsuțe mici. Bătui la ușă și, când i se deschise, văzui cu mulțumire că femeia care deschisese, era cea care era la Fuije, când culesese prunele.

— De sigur că-i ducea niscaiva rufe să le spele, ori niscaiva rufe pentru copii, mă gândii; și, rușinat de bănuiala-mi neîntemeiată, o luai înapoi spre casă.

Și, la drept vorbind, trebuia să mai am puțină răbdare, căci știam bine că d-nul de Pressac nu era să mai stea mult la Saint-Clementin. Fusese chemat de două ori la Poitiers de procurorul general, căci auzise că nu se prea purta bine și-l lăsase să-și aleagă; ori să treacă în altă parte, ori să-și dea demisia. În tot chipul, eu tot scăpam de el.

VIII

Peste câteva zile, într'adevăr noutatea înlocuirii d-lui de Pressac fù întărită într'un chip oficial. Jurnalul zicea: «chemat la alte funcțiuni» și toată lumea la Saint-Clementin câtă să știe, îl scoase de tot, ori numai îl mutase. Mie unul, puțin îmi păsa; bine că plecă. Veni chiar el să privegheze la mutarea cărților ce umpleau odaia și eu îi ajutai din toată inima.

Rose-Lise primi noutatea, ce făcea pe toată lumea să vorbească cu o liniște care mă miră. Când îi vorbii despre asta, îmi spuse:

— Știam. Și-și numără punctele la gherghef.

— Și ce-ai zis?

— Nimic; ce-mi pasă! Plecarea lui nu schimbă nici inima sa, nici p'a mea.

Și eu, sigur că plecarea substitutului va schimba multe lucruri, îngenunchiai înaintea d-nei Haudart.

— Ori cum, îți rămâne un prieten devotat, care te adoră și s'ar arunca și în foc pentru dumneata.

Ea își întoarse capul și, strângându-mă de de mână nervos, îmi spuse, fără să se uite la mine:

— Știu, ești băiat bun.

A doua zi, pe un soare strălucitor, fusei față la încărcarea calabalâcului d-lui de Pressac, pe care îl văzui apoi intrând și așezându-se în diligență. Vizitiul trase un bici cailor și, cu un zgomot de geamuri și de fierărie, trăsura plecă, coti pe ulița cea mare, apoi se făcu nevăzuță într'un nor de praf pe drumul Niortului.

Imi părû că acel nor de praf ducea cu el toate piedicele ce se puseseră dezvăluirii iubirii mele. Orizontul mi se luminea. Acum eram din nou stăpân pe peisagele Saint-Clementinului și pe toate frumusețile ce mă făcuseră să-l iubesc când sosisem. Magnoliile își arătau, pe de-asupra zidurilor grădinii, frunzele lor lucioase și mărețele lor corole albe ca smântâna; gârla învăluia în brațe argintii ostroavele stufoase în care tremurau sălciile; nucii și cistanii se ridicau pe după și coline; toate îmi pă-eau din nou desfătătoare, luminoase și îmbălsămate; și salutam florile, copacii, cerul... Sunteți ai mei, le ziceam; veți fi podoaba linistită și fermecătoare, în care, Rose-Lise și eu, ne vom cânta idila de iubire:

Pentru a începe sărbătoarea, îmi pusei în gând să mă întorc în oraș, până nu s'o înseră, să umblu de câmp și să mănânc la vre-o cârciumă din sat, ca să mă pot gândi în liniște.

Luai calea morii Agilor. Călcam ușor pe iarba de pe lunca gârlei, udă încă de rouă; intram până la genunchi prin bălăriile de pe coastă, mă întindeam la umbra castanilor, ascultâng viersul botgroșilor și cântecul pit-palacilor. În acest chip, mă îmbătai până seara de verdeață și de soare.

Pe la șapte, intrai în hanul de la Savigné, unde mâncai împăratește jumări și brânză și băui un fel de vin de Angoumois, ce miroseă a smeură. Când ieșii din han, văzui că eră întuneric, măcar că abia sunase *Angelus*. Ridicai nasul și văzui apusul, acoperit de nori groși și arămii.

O furtună veneă repede asupra Saint-Clementinului. Din când în când fugeră în fundul norilor și rostogoleala tunetului urmă de aproape zigzagul Inminos. Vântul suflă cu mare tărie, îndoia vârfurile copacilor și ridică nori de praf pe cale. O luai mai repede, dar fără să-mi fie teama. Cu toate amenințările cerului, mă simțeam ușor; vinul de Angoumois îmi dăduse curaj. Mă gândeam că d-nul de Pressac se depărtă pe drumul Bordoului, că d-nul Haudart, plecat de dimineață la Ruffec, se va întoarce tocmai peste două

zile, — că a doua zi voi putea stă singur cu Rose-Lise și îmi băteam joc de urletul furtunii. Cu toate astea, cerul se întunecă mai rău și, în sfârșit, începură să cadă picături mari și rare de ploaie. Norocul meu, că taman intram în Saint-Clementin și n'apucaii să pui bine piciorul pe pragul casei și începură o ploaie cu bășici, d'alea bătăioasele, însoțită de tunete și fulgere.

Când ajunsei sus, după ce urcai scara, o mână tremurătoare mă apucă de braț și o voce tremurătoare, vocea Rose-Lisei, rosti:

— Ah! Ce furtună, d-le Evonyme, și ce bine îmi pare c'ai venit!... Sunt singură și nu mai pot de frică... Stai cu mine, te rog... Vrei?..

Tremură și vedeam bine că-i eră teamă, căci nu mă slăbi de braț și mă trase într'o odaie, a cărei ușă eră pe jumătate deschisă. La lumina a doua lumânări ce aprinsese, pentru ca lumina fulgerelor să nu pară așa mare. văzui că eram în odaia de culcare. Binencuvântam furtuna, privind altarul în care nu pătrunsesem niciodată. Patul, învelit în perdele, eră într'un colț; într'un dulap cu oglindă se vedeau lumânările. Un miros de brebenei plutea în atmosfera căldicică a odăii, în care totul eră închis, și uși și transparente. Respiram cu poftă mirosul femeiesc, ce se răspândea din hainele risipite pe scaune. Rose-Lise nu mai mă lăsă; când tună se lipea de mine și-și lăsă capul pe umărul meu.

— Nu-ți fie teamă! îi zisei sărutându-i mâinile, nu e nimic.

La fiecare fulger își făcea cruce, închidea ochii și nu își ridică fruntea, de cât când tună.

— Doamne, șoptea dânsa, de n'ai fi venit, nu știu ce m'ași fi făcut!... Intâi mă închisesem într'o odaie întunecoasă, dar fulgerele pătrundeau și-acolo și mă speriau și mai rău... Dumitale, nu ți-e frică de tunete d-le Evonyme?

De loc! răspunsei vitejește.

— Ce fericit ești! Pe mine, numai vederea fulgerului mă înspăimântă — Maică Precistă, încă unu! — și din nou capu'i mi se lăsă pe piept. Rămaserăm câtva timp nemișcați și sorbirăm cu poftă minutul acela, pe când afară ploaia turnă cu găleata.

Dar toate trec și furtunile cele tari mai repede ca ori ce. Peste o jumătate de ceas fulgelele se răriră, apoi tunetele, depărtându-se din ce în ce, arătau că furtuna era pe sfârșit. Chiar ploaia mai stătù puțin și nu se mai auzea de cât apa din strașini, curgând pe caldarâmul din curte.

— S'a isprăvit! zisei oftând cu părere de rău. Dânsa își ridică în spre mine ochii săi albaștrii liniștiți.

— Crezi? mă întrebă sfioasă.

— Privește!... Deschișei fereastra, ridicai transparentul și-i arătai cerul plin de stele. Oftă ușurată, apoi întinse mâna afară.

— Așa e... a stat ploaia... Ei, acum, zi-mi noapte bună și du-te de te culcă urnă luându-mă de mână.

Passato il periglio, gabbato il santo, zic Italianii, Furtuna se depărtă; nu mai aveă trebuință de mine și mă dădeă frumos afară,— dar mie nu-mi veneă la socoteală. O strânsei mai tare de mână, pe care vroia să și-o tragă și cu un ton rugător o întrebai:

— De ce mă gonești?

— De ce? răspuse râzând, fiindcă e târziu, domnule! De-ar auzi cineva, că am stat singură în odaie cu un flăcău ca d-ta până la unsprezece noaptea!..

— De unde să audă? Nu mai e nimeni în casă, afară de unchiu-meu, care sforăie de tună.

— Poate c'ai spune-o cel dintâi. Tinerii de vârsta dumitale se laudă cu astfel de lucruri.

— Ai putea să mă crezi în stare să fac așa? Rose-Lise, te iubesc mult de tot și te respect de asemenea... Cum ași săvârși o asemenea mișelie?... Lasă-mă să stau lângă dumneata, am atâtea lucruri să-ți spun!

— Mi le vei spune mâine... Aide, fii cumințe... Dute de te culcă.

— Nu! strigai, nu plec până nu ți-oi deschide inima, până nu ți-oi spune de mii de ori că te slăvesc, și că toate gândurile mele toată iubirea mea, sunt ale dumitale.

li cuprinsesem mijlocul cu mâinile.

— Rămâi aici, ca adineauri, îi șoptii la ureche. mai pune-ți o clipă capul pe umărul meu... Iți făgăduesc să fiu cuminte și să nu fac nimic, ce nu ți ar plăcea.

— Nu! făcù dânsa, uitându-se drept în ochii mei și încercând să ia acea înfățișare aspră, cu care mă supunea întotdeauna... Du-te!

— Nu vreau! șoptii, strângând-o mai mult, nu mă duc, până nu te-oi sărută.

Ea se zbătea și se jucovoia în brațele mele, dar atingerea corpului său mlădios, mă întărată, mă înbată și mai mult.

— Domnule Evonyme... Te rog!... Mă supăr... Lasă-mă... mă strângi prea tare!

Ochii ei rugători se întâlniră cu ai mei și temându-mă cu nevinovăție să nu-i fi făcut vre-un rău, îmi desfăcui brațele...

Dânsa alunecă așa ca o șopârlă, din brațele mele și căzù pe scânduri în genuchi.

Auzisem că în asemenea ocazii femeile, chiar cele care iubesc, vor ca bărbații să amestice cu iubirea și nițică siluire și țin, înainte de a cădea, să se lupte vitejește, ca să dea acestei din urme lupte, acestui semn de dragoste, un preț mai mare. Citisem undeva, că de aceia bărbații îndrăzneți ajung mai repede de cât cei sfioși, măcar că sunt mai puțin delicați. Vedeam pe Rose-Lise la

picioarele mele, învinsă pe jumătate, cu pieptul svâcnind, întorcând spre mine, printre părul despletit, ochii săi mari, albaștri, sfârșiți. Nu știu ce-mi șoptea la ureche: «Fii îndrăzneț și ai pus mâna pe ea!...» Au trecut treizeci de ani, dar tot văd acea scenă zugrăvită înaintea ochilor mei, tocmai așa cum eră atunci. Văd în umbră acel cap drăgălaș răsturnat pe spate, picioarele încălțate cu pantofi negri eșind afară din volanele mototolite ale rochiei, aud scurgerea apei de pe acoperiș, zăresc sclipitul stelelor, ce păreau că-mi strigă: „Dar îndrăznește!“ În același timp însă, în fundul inimii mele, nu știu ce respect cavaleresc, pentru slăbiciunea femeiască, protestă împotriva voinței mele îndrăznețe. Nu voiam să încep în iubire cu o mojiție, să pui prin silă buzele mele pe acea curată gură de copil, să dau la o parte dobitocește rochia ce învăluia acea ființă, așa de nevinovată, așa de blândă în părăsirea sa.

De ce femeile, pe care le iubim la optsprezece ani, nu știu să citească mai bine în fundul sufletului nostru? De ce nu ghicesc comorile de adorare neprefăcută și fierbinte, ce zac ca aerul curat în fundul unei inimi ce se deschide dragostei pentru întâia oară? De-ar cunoaște parfumul iubirii și al pasiunii ce tănuiește această floare imbobocită a tinereții, cum ar da la o parte singure

foile strânse cu sfiiciune, cum ar ajuta această desfacere, a cărei beție le-ar răsplăti însușit de cazna lor! Tocmai când îmbătrânesc văd ce-au pierdut! Atunci se gândesc cu o părere de rău tristă și târzie, la ceasul scurt și dulce, în care li se dădea iubirea neinteresată, și în care ele au lăsat-o să se veștejească pe ramură fără să se bucure de acel parfum, ce se preface în aburi așa de repede și pe care nu-l mai găsește niciodată.

Căzui în genuchi lângă Rose-Lise și luându-o de mâni, îi zisei cu glas sugrumat:

— Nu-ți fie teamă... Dovezile dumitale de dragoste vreau să le datoresc numai unei mișcări repezi a inimii... Nu vreau să fiu iubit fără voie... Mi-ar fi rușine să-ți smulg prin siluire niște mângâieri, pe care de bună voie nu mi le-ai fi dat... Mi-ași tăia mai bine mâna, de cât s'o întind dobitocește asupra dumitale.

Ea se uită la mine, mai mult cu mirare de cât cu recunoștință, și mă întrebam în gând, dacă nu era amăgită că mă vede așa de repede dezarmat... Zării un zâmbet enigmatic fluturând pe buzele sale.

— Așa, vezi! glăsui netezindu-și rochia, te-ai cumișit.

O ajutai să se ridice și tot ținându-o de mâni urmași:

— Rose-Lise, iubește-mă un pic!... Dacă ai ști cât mi-ai fi de dragă și cum m'ași dà cu totul dumitate!

— Cum să mi te dai cu totul? Peste șease săptămâni, te întorci acasă.

— Nu, nu, răspunsei, dacă mă iubești rămân aci și nu te mai părăsesc niciodată!

— Vorbești ca un copil și nu vezi cum e viața... Aide, noapte bună,

Și, când rostia aceste cuvinte, îmi ținea mâinile într'ale sale și mi le strângea tare: și de-ași fi avut mai multă experiență, ași fi înțeles că îi părea rău, fără să știe de ce, că plecam cum venisem... Dar eram mai nepriceput și mai zăpăcit ca întotdeauna; în loc să mă folosesc de această părere de rău, îmi trăsei ca un neghiob mâinile și zisei:

— Noapte bună!

Dar nu mă mișcai din loc.

— Rose-Lise, urmai apoi, să nu fii supărată pe mine.

— Eu? dinpotrivă, îți mulțumesc...

— Atunci, dovedește-mi-o, dându-mi voce să te sărut... numai odată!... Colea!.. A-dăogai arătând buzele sale.

Din nenorocire, avuzese vreme să judece, se gândea, fără îndoială, că de geaba ar mai fi aprins un al doilea foc de pae, care

s'ar stinge într'un chip tot atât de vrednic de milă, ca și cel dintâi.

— Nu, îmi răspunse dându-și capu'napoi, astă seară nu... dar într'o zi... până noi plecă... îți făgăduesc să te sărut.

— Imi juri!

— Îți jur!

Deschisese puțin ușa și eu mă duceam cu această făgăduială, în vreme ce ea trăgea zăvoarele.

IX

Mă deșteptai nemulțumit de felul cum sfârșisem seara. Cam băgasem de seamă că fusesem prost și mi pusei în gând să sfârșesc altfel, când m'oi mai întâmpla vre'o dată singur cu Rose-Lise. Dar îmi va mai nărazi întâmplarea al doilea prilej așa de frumos, ca acel pe care îl scăpasem?

Imi veni în minte, minut cu minut, tot ce făcusem de cu seară și tremuram numai când îmi aduceam aminte de acea jumătate de ceas dulce, întovărășită de buburiturile furtunii. «Ah, îmi ziceam în mine, așa trebuiă să vorbesc». Imi blestemam stângăcia și cugetările respectuase ce-mi veniseră, jurând că altă-dată nu voi mai face așa. Din nenorocire nu se mai întâmplă, ce

se întâmplase. Rose-Lise lipsi toată ziua de acasă. Mă tot gândeam : s'o fi supărat, n'o fi vrând să se mai întâlnească cu mine, de frică să nu se arate mai slabă... A doua zi, d-nul Haudart se întoarse de la Ruffec și dânsa se făcea că nu mă vede de cât când erá și el de față. În vremea când dânsul se ducea la primărie, plecá și se întorceá tocmai seara. Eram nemângâiat, zilele mi se păreau lungi de tot și, simțindu-mă părăsit de cruda mea prietenă, eram trist și mă gândeam adesea să mă omor. Pe lângă celelalte toate se stricase și vremea : plouă, drumurile erau o mocirlă, să mă plimb pe la câmp nu puteam și îmi petreceam ceasurile ce-mi păreau că nu se mai sfârșesc, privind ploaia cum bătea în geamuri.

Peste opt zile după furtună, după prânz, citeam *Heimkehr* de H. Heine. Lirismul amestecat cu batjocură și plin de tristeță al poetului îmi plăcea, pentru că găseam în versurile sale situații asemenea cu ale mele. Vream să traduc o bucată mică, ce sfârșește cu :

Ach ! sennora. ahnung sagt mir...

„Ah ! senoră, o presimțire îmi spune că într'o zi mă vei părăsi și — în valea Salamancei, — nu ne vom mai plimbă nicio-

dată". În acelaș timp îmi întorceam ochii spre valea verde a Charantei; mă gândeam la ostrovul de la Dalident, la plimbarea cu luntrea printre nuferi, și o presimțire îmi spunea, că se sfârșiseră toate...

De odată auzi o bătaie ușoară la ușă. Deschid și inima începu a-mi bate cu tărie. Rose-Lise eră pe prag, cu un deget pe buze, ce statuia tăcerii... Rose-Lise cu vâl pe ochi, cu un șal pe umeri, cu un geaman-tan mic în mână, ca și cum ar fi fost gata să plece în vre-o călătorie,

Inchise ușa și, intrând în odaie, 'grăi:

— D-le Evonyme, o să lipsesc câteva săptămâni și, înainte de a plecà...

— Ce? Pleci? — făcui eu cu durere.

— Șt! E o taină. ce ți-o încredințez, și pe care te rog să n'o spui nimănui... Plec acum și poate, când m'oi întoarce, n'ei mai fi în Saint-Clementin... — Se opri un moment, ca să răsufle: — Înainte de a plecà, am vrut să-mi iau ziua bună de la dumneata.

— O să lipsești multă vreme?

Dădù din umeri:

— Nici eu nu știu sigur.

— Și pleci singură?

— Da... singură.*

Lacrimele îmi umpleau ochii și nu mai erăm în stare să glăsuesc. Imi întinse mâna:

— Ai fost așa de iubitor și... așa de delicat cu mine, d-le Evonyme, în cât nu voi uită niciodată.

— Oh! Ne vom mai vedeà! Făgăduște-mi; cuvintele dumitale îmi sfâșie inima.

— Dacă ne vom mai vedeà, poate nu mă vei iubi atât.. De aceia, vreau să-ți spui asta, cât mai suntem prieteni... Și apoi, adăogă dânsa, în vreme ce se roșise la obraz și pe fața-i gingașă îi trecea un zâmbet, vreau să-mi ții făgădniala se ți-am dat... Ai uitat?

— Da! răspunsei trist.

— Sărută-mă, îmi zise, ridicându-și vâlul,

— O! Rose-Lise!

Mă aruncai în brațele sale, ca să primesc prima mea sărutare de iubire și simții tremurând pe buzele mele gura ei micuță și dulce... Ochii mi se închiseră... Când îi deschisei, mânilor mi se deslănțuiseră și ea plecă.

— Adio! șopti ea.

Ușa se închise și eu rămăsei în loc, rezemat de masă, crezând că tot o văd pe prag și ascultând zgomotul pasului său ușor pe scară.

Nu știu cât stătui astfel, simțind mereu pe buzele mele ude fiorul sărutării ei..... Fui deșteptat din vis de un sunet de clopoței și de zgomotul unei trăsuri ce se

depărtă, se depărtă mereu, până când se pierdă în șopotitul ploii...

Pe-a dragostei întinsă mare..

Erau abia opt ore și încă nu mă îmbrăcasem când, a doua zi, unchiul Desbordes intră în odaia mea.

— Știi ce s'a întâmplat? mă întrebă.

— Ce? întrebai eu punându-mi haina pe mine.

— D-na Haudart a lăsat pe bărbatu-său... A fugit aseară cu d-nul de Pressac, care o așteptă la Maisons-Blanches. S'au urcat într'o trăsură cu doi cai buni și au luat-o spre Paris. Vizitiul i-a cunoscut, măcar că dânsa avea vâl pe ochi și dânsul eră înfășurat într'o manta mare și, vezi bine, a venit îndată, de a spus istoria la *Ștejarul verde*. Bietul Haudart, care și-a așteptat nevasta toată noaptea, a aflat tocmai dimineața. Ca un neghiob ce e, a alergat prin tot orașul și a spus întâmplarea la o mulțime de oameni, cari-și băteau joc de dânsul, apoi s'a plâns parchetului... Dar amoreații sunt departe,.. o să-i prindă cam greu...

Rămăsesem cu gura căscată, fără să pot zice o vorbă, cu gâtul uscat și mâinile înghețate.

— Ce drăcoaică eră și-aia, cu mutra ei îngerească, urmă unchiu-meu! De cincisprezece zile își pregăteá fuga pe sub ascuns. În toate serile își duceá câte ceva pe furiș la o femeie de casă, la care găseá și scrisorile de la Pressac. Tontul de bărbatu-său n'auzeá, nu vedeá... Pe când dânsa fugeá, el juca table la cafenea.

Unchiu-meu, mirat de tăcerea mea, se uitá la mine cu băgare de seamă și mă văzú cât eram de turburat.

— Dar ce ai? Ești galben ca turta de ceară! Aoleu, bine zici și ție îți plăceá... Bietul băiat, și-a bătut joc și de tine ca de Haudart!... Nu te da niciodată pe lângă d'astea cu înfățișarea de fecioară... E un proverb, de care te sfătuesc să te folosești: „Ferește-te de muierea cu părul negru, fața albă și ochii albaștri“. Adu-ți aminte de el, dragă și mulțumeștete c'ai scăpat numai cu atât...

Toate astea erau frumoase, dar iubirea mea, călcată în picioare, eră o pricină de suferință adâncă pentru mine. După ce plecá unchiu-meu, mă coborâi trist în grădină. Casa eră tăcută; perdelele lăsate; florile din ghivece, ude de ploaie, păreau că plâng plecarea Rose-Lisei. Numai pisica, pe o cărare, se jucá cu un ghem de lână albastră, care se rostogoli, până aproape

de mine. Eră din ale d-nei Haudart. Il luai, spre a-l păstră ca pe cea din urmă amintire. Eră plin de noroi, printr'unele locuri ghiarele pisicii rupseseră firul, astfel că se vedea hârtia pe care eră înfășurat.

Uitându-mă la ea, culoarea trandafirie mă izbî; zmulsei lâna și desfăcui nervos hârtia... Vai! Eră scrisă de mine și putui citi bieteile mele versuri, pe care odată le vărâse în sân:

Pe-a dragostei întinsă mare...

Nu respectase nici acea pagină, în care îmi pusesem inima toată. Eră adevărat proverbul substitutului!

Casa îmi făcea rău, nu mai vream să văd fereastra odăii în care cruda de Rose-Lise jucase cu mine o comedie nerușinată. Eșii afară din oraș. Nu mai plouă de mult, dar eră mare umezeală. Stoluri de păsărele ciripeau. În fundul văii gârla abiă se mai vedea, înconjurată de ceață: pe pământ zăceau frunze de castani; o țarcă scuturându-și aripile ude zbură printre ramuri, țipând urât.

Mă pusei jos pe trunchiul unui copac și, cu capu'ntre mâni, începui să mă gândesc la prima mea iubire, așa de vrednică de milă. Eram buimăcit de trăda ea

Rose-Lisei și rușinat de rolul uricios ce mă făcuse să joc. Slujisem de paravan, ca să acopăr intriga sa cu d-nul de Pressac; nimic nu lipseă umilirii mele și d-nul Haudart pută, cu oare-care dreptate, să mă î vinovățească, da, că am fost părtaș sub stitutului. Și cu toate astea, măcar că eram amăgit, nu mă puteam gândi fără dragoste la dânsa. Ii vedeam fața albă, gura de copil, ochii albaștri așa de curați și așa de înșelători, mă gândeam la acea noapte furtunoasă, în care o ținusem lipită de pieptul meu, la acele buze, ce se atinseseră de ale mele.

Pe când mă gândeam astfel, auzii pasul unui țăran, care recea mai încolo nițel și cântă un cântec popular. Intinsei urechea și mă roșii, auzind aceste două cuplete, ale căror cuvinte batjocoritoare zburau încet în văzduhul umed:

Când ai prepelița 'n mână,
 Lon lon ia prepelița, lon lon ia,
 Când ai prepelița 'n mână,
 Trebuie s'o jumulești,
 Trebuie s'o jumulești.
 Când ai prepelița 'n cuib,
 Lon lon ia prepelița. lon lon ia,
 Când i prepelița 'n cuib
 Trebuie să știi s'o prinzi.
 Trebuie să știi s'o prinzi.

Prietenul meu Evonyme își umplu iar luleaua. «Și nenorocirea e bună câte odată», sfârși dânsul, aprinzându-și-o. Cu tot ne-
cazul meu, aceste cuvinte și acea melodie
țărănească îmi părură originale și de atunci
am început să culeg cântecele țărănești.

T A T Ă L

Leonce Desnoirels erà funcționar și se coborà din neam tot de funcționari. Familia lui erà cinstită, dar nu prea bogată, și părinții lui aveau cinci copii, astfel că pe Leonce, cel mai mare din ei, când sfârși liceul, îl făcură să înțeleagă că viața este o luptă, în care omul izbutește cu atât mai bine, cu cât are mai multe muniții. Ii mai spuseră că cu deșteptăciune, pricepere și dibăcie, poți face tot, numai să ascuți mai mult de sfaturile minții, de cât de mișcările inimii.

Cu aceste înțelepte povețe și având câteva parale, Leonce intră în administrația financiară, care îl trimise într'un sat depărtat.

Mai întâi, cu schimbarea felului de trai, i se părea cam greu, dar la urmă se deprinse, căci locurile erau frumoase, slujba rară și bună și hanul minunat. În ceasuri

de odihnă se îndeletnicea cu pescuitul într'o gărlită pînă cu pește, ce șerpula prin câmpiile din apropiere, sau cu vînatul pînă pînă în pădurile din vecinătate. Gazda îi eră frumoasă, bine făcută și foarte primitoare. Când se întorcea seara la han, găsea masă și vin bun și hangioaica îi zâmbea într'una cu bună voință. Ea era în vîrstă de 25 de ani și eră măritată cu un țaran prostănac. Cum îl văzuse pe Desnoirels, cum simțise dragoste pentru el și îi plăcea foarte mult să stea de vorbă cu flăcăul care era frumușel, bine crescut, îmbrăcat bine, și vorbea cu femeile într'un mod cu totul atrăgător. Se vorbea în sat că între dînșii lucrurile ar fi așa de departe, în cât părinții lui Leonce, temându-se că această dragoste să nu vatăme întru cîtva viitorul lui Desnoirels, ceruseră și dobândiseră mutarea sa.

Intr'o dimineață, Leonce în urma unui ordin primit de la administrația centrală, trebui să se smulgă din sânul plăcerilor și să-și ia un jalnic rămas bun de la drăguța gazdă.

Câte-va săptămâni fu foarte mîhnit, dar fiind destul de cuminte, nu se lăsă în prada întristării. Fiind crescut într'o lume de funcționari, ca și dînșii avea o țintă: să înainteze.

Incet-încet uită hanul «Trandafirul de aur»

și nu se mai gândi de cât la viitorul său. După stăruințele ce-și dete, înaintă în slujbă treptat, fu chemat în capitală și se însură.

Luă de nevastă o femeie, nu prea frumoasă, slabă la trup și la minte, care îi aduse o bună zestre, însoțită de o sumă de calități, cari de cari mai virtuozose.

Nu trecu multă vreme și băgă de seamă că soția sa avea o fire nesuferită, totdeauna înbufnată și plăpândă; el însă se mângâia de urâtul ce îndură în casă, cheltuind regulat venitul zestrei și înaintând în slujbă în fiecare doi ani.

Mâhnirea lui ceă mare eră că nu putuse să aibe copii. În sfârșit el își văzu visul cu ochii. După cinci ani de căsătorie, d-na Desnoirels născu o fată slăbănoagă și urâtă ca și mă-sa. Aceasta îl desnădăjdui cu desăvârșire. Ca să petreacă, se afundă până în gât în lucrările cancelariei și astfel ani întregi trecură, plicticoși și lungi. Ajunsese la o bună poziție administrativă și erau aproape optsprezece ani, de când părăsise satul unde eră hanul «Trandafirul de aur», când ministerul îl însărcină cu o misiune de încredere în provincie.

* * *

Departamentul unde fu trimis eră tocmai acela în care fusese pentru întâia oară

slujbaș, astfel că, numai de cât după ce sfârși lucrurile cu care fusese însărcinat la reședința aceluia departament, fu cuprins de o mare poftă, ca să mai vadă satul unde petrecuse doi ani veseli din tinerețea sa.

Într' o dimineață, luă o trăsură și porni într' acolo.

Pe drum, recunoscând pozițiile cu cari ordinioară eră obișnuit, își împrăspătă în gând cu întristare vechile amintiri din vremea când eră neînsurat. I se părea că iar vede satul deluros, cu rândurile de tei, cu gărlita limpede și plină de pietricele, în care peștii fugeau ca săgețile, hanul cel primitiv înaintea căruia ciuguleau găinile. «O mai fi hanul?... Dar drăguța de gazdă zâmbitoare mai o fi frumoasă?» De când plecase de acolo nu mai primise vești de la dânsa. Când o părăsise, ea, într' un avânt de dragoste, crezând că este însărcinată, și dânsul, fiindu-i teamă ca nu cum-va asta să aducă vreo vătămare viitorului său, nu urmase de fel prin scrisori legăturile ce puteau să ajungă a fi primejdioase.

Cu cât se apropiă de sat, cu atât se muștră mai mult pentru acea nepăsare.

Trăsura se opri la marginea satului. Hanul eră tot acolo, cu pereții acoperiți de ederă și cu scara plină de găini. În prag, hangiul fuma. Desnoirels se făcù cunoscut

și,
du
rec
Da
ca

gră
ves
nic

cep
pez
zâr

oda
mâ
nul

L
ca

bră
aju
sub

dis
la
gla

-
fiul

și, după ce se gândi mult, hangiul își aduse aminte că stătuse la el; totuși, nu-l recunoscuse; văzuse atâta lume în hanul său! Dar chemă pe nevastă-sa, care se făcuse roșie ca sfecla, când îl zări.

— Ah! D-ta ești, domnule Desnoirels! grăi dânsa, după ce-și mai veni în fire. Ce veselă sunt că te văd! Nu te-ai schimbat nici de cum!

Ea se schimbase: se îngroșase, părul începuse să-i albească, dar ochi albaștri, limpezi, și-i mai păstră, și buzele frumoase, ce zâmbeau mereu.

După ce dădu lui Leonce cea mai bună odaie, se duse în bucătărie și pregăti niște mâncare vrednică de gazdă și de prietenul din vremurile trecute.

* * *

Desnoirels mănca împreună cu hangiul ca și în alte dăți, în vreme ce gazda, îmbrăcată cu un șorț alb nou, îi slujea, fiind ajutată de un băiat de vre-o optsprezece ani, subțirel, oacheș, cu fața deșteaptă și aproape distinsă. Văzând pe Desnoirels că se uită la băiat cu curiozitate, gazda îi spuse cu un glas cam încurcat:

— Ce e drept; nu ți-am arătat nici pe fiul meu... așa e că e frumos?

— Da, zise Desnoirels, te fericesc;— de câți ani e?

— Implinește optsprezece ani la Sfântul Mihai, răspuse hangiul.. E băiat bun, nu face nici o nemulțumire.

— Și nu ați mai avut alt copil?

— Nu! răspuse gazda, oftând și plecând ochii.

Tăcură. Desnoirels se uită pe sub ascuns la băiat. De ce-l privea, de ce vedeă mai multă asemănare între el și băiatul hangiului.

— Optsprezece ani, la Sfântul Mihai!

Desnoirels plecase de acolo din sat în luna Aprilie. Inima îi zvâcnea tare și se îngălbeni puțin. Nu mai eră indoială: băiatul, care semăna cu el, eră chiar al lui. Atunci se gândi la fata lui legitimă, de care putea să spuie că e a lui și care eră așa de slăbănoagă și de urâtă, pe câtă vreme copilul dragostei eră frumos, voinic și plin de viață!

În acelaș timp o mișcare de dragoste părintească îl îmboldea să se apropie de băiat și să-l strângă în brațe. Dar nu eră cu putință. Tatăl cel legitim eră aici, privind cu drag pe moștenitorul său și de altminterlea băiatul nu trebuia să afle niciodată taina nașterii sale. Desnoirels se simți cuprins de o mare întristare. Sufărința-i se

prelungi până seara, căci hangiul, mândru că găzduia o persoană înaltă, nu-l părăsea de loc.

Seara, după masă, spuse că va pleca dis de dimineață. Ceasurile îi erau numărate și-l așteptă în capitală.

— Atunci, zise gazda, uitându-se la el cu ochii umezi, o să zic băiatului să te deștepte cum s'o face ziuă și să te însoțească până la diligență.

Femeile au, în asemenea împrejurări, linețe și delicatețe din naștere. Gazda ghicise și se gândise să-i pregătească prilejul de a rămâne singur cu băiatul.

* * *

Dis de dimineață, băiatul bătù la ușa lui Desnoirels, îi luă geamantanul și-l duse până la diligență. Pe drum, funcționarul îl întrebă cu blândețe:

— Cum te chiamă, băețăș?

— Leon, domnule.

— Leon!... Biata hangioaică fusese mai cumsecade de cât el și botezase pe copil ca pe tatăl său, măcar că ar fi putut deșteptă bănuelile lui bărbatu-său. Aceasta spori și mai mult pornirea de dragoste și întristarea lui Desnoirels. Se întoarse către băiat, se

uită la el cu o privire părintească și îi vorbi.

— Ascultă, am să te rog un lucru: semeni mult de tot cu un copil, pe care l-am iubit mult și care mi-a murit... Primește ceasornicul ăsta în amintirea copilului meu, care ar fi fost acum de vârsta dumitale.

Scoase ceasornicul și-l dădu copilului uimit.

— Acum, urmă el, sărută-mă și fii băiat cumsecade totdeauna!

Il strânse cu putere la piept, luă geamantanul și se urcă în diligență. Diligența plecă îndată, în vreme ce Desnoirels, cu ochii plini de lacrimi, se uită țintă la copilul hangioaicei, care rămăsese nemișcat și uimit, cu ceasornicul în mână.

S
dev
toi,
duc
P
lațe
coa
asc
neg
jum
face
dre
ce
se
ace
loa
sch
dur
fiin

PIPIȚA ȘI MIȚU-PISU

Să nu credeți că e o poveste; e istoria adevărată a doi prieteni: o cățea și un cotoi, amândoi părăsiți într'o casă, în care mă duceam adesea.

Pipița eră roșie la păr și cu dungi negre; lațele îi erău moi și dese; labele subțiri, coada în chip de covrig și botul lung și ascuțit. Insușirile bune i se vedeau în ochii negri și strălucitori, în urechile mișcătoare, jumătate plecate în jos, când n'avea ce face, ori când hoinărea, și ascuțite și foarte drepte când simțea ceva. Mumă-sa, după ce rătăcise vre-o opt zile printr'o pădure, se întoarse însărcinată și în urmă născu acest animal original, care seamănă la culoare, la mișcări și lătrat cu vulpea. În schimbul cusurului că avea un tată pădureț, Pipița eră câte odată, foarte des, o ființă simțitoare, veselă și iubitoare,—foarte

legată de ai săi și având numai două cusururi: lăcomia și o ură moștenită în potriva găinilor și a rațelor, după care alerga furioasă și pe care le mușcă fără milă.

Mițu-Pisu era de fel din popor. Îl găsisese un strângător de oase pe gunoi, alături cu alți cinci frați și surori, și-l luase un servitor din casa unde era Pipița. Cățeaua tocmai ieșise din lăuzie și-i luaseră puii. Când văzută aceasta stârpitură părăsită, întâi o miroși, apoi o întoarse în toate chipurile și, în sfârșit, întinzându-se pe jos, îi dădă țâțele, pline încă de lapte, din care pisoiul flămând supse cu lăcomie.

De atunci Pipița îl luă de suflet, îl lăptă, îl netezi, își împărți culcușul cu dânsul și îl îngriji minunat de bine. Mulțumită acestei îngrijiri, Mițu-Pisu se mări și se făcū foarte drăgălaș.

Avea coadă lungă, urechi mari, pete galbene și albe, mustăți dese și o pată pe barbă. Era de asemenea foarte deștept și cu haz. Mișcările îi erau foarte iuți și mlădioase, blana îi era deasă și moale ca și catifeaua; din ochii săi galbeni porneau priviri pătrunzătoare. Laptele ce supsesse îi schimbasesc cu mult firea pisicească. Se uită mai drept și mai deschis de cât semenii săi și avea pentru stăpână-sa o iu-

bire câinească. Pipița, dimpotrivă, începea să facă o mulțime de lucruri întocmai ca pisicile: își lingeă labele și se spală cu ele ca Mițu-Pisu, se strecură ca dânsul cu îndemânare, abia pășind, printre uși, se făcea de bună-voe părtașa hoților lui, numai să-i dea și ei câte o părticică.

Mițu-Pisu, ce e drept, prețuiește această tovarășie binevoitoare. Când se urcă pe masă și găsește câte ceva de mâncare, aruncă în totdeauna și pe jos, unde stă Pipița, supraveghiându-i faptul. Și dacă, din întâmplare, din prea multă lăcomie, își uită această datorie, Pipița supărată începe să latre, astfel că venea câte cineva și prindea hoțul.

* * *

Afară de aceste certuri mici, cari țineau întotdeauna puțin, trăiau ca frații. Se jucau mereu, se luptau cu arme nesupărătoare, cu unghiile strânse, fără să se muște, se alergau prin odăi, pe când Mițu-Pisu sărea pe vre-o masă, ori pe pat, de unde se uită batjocoritor la Pipița, care întâi rămâne cu gura căscată, cu limba scoasă la piciorul patului, apoi mârâia amenințător, ca și cum ar fi vrut să-i zică: «Las' că te-i da tu jos!» iar Mițu-Pisu nu se mișcă, nădăjduind să-și plictisească pro-

tivnicul. Când clipea Pipița din ochii osteniți de prea multă așteptare și părea că moșăe, pisoii lungea gâtul binișor, întindea o labă și se pregătea să se furișeze în tăcere, dar nu se gândea că Pipița, care avea sânge de vulpe în vine, dormea numai cu un ochi, și mârâiala, ce auzea, îl silea să-și mute gândul. Aceasta ținea ceasuri întregi, în urma cărora Mițu-Pisu, prinzând curaj, sărea jos și trântelile și jocurile iar începeau.

Mâncau dintr'un taler și așteptau masa stând jos unul lângă altul și uitându-se neclintit la clanța ușii. Cum se mișcă clanța, se sculau și cum se deschidea ușa plecau cu coadele în sus, cu urechile drepte. După ce le puneau farfuria înaintea, cel care ajungea mai întâi aștepta și se fereau care să înceapă mai întâi, nu din pricină de curtenie, ci de frică. Mițu-Pisu, cum era cuminte, se învârtea încet împrejurul talerului, înainte de a băga botul, dar cum începea Pipița, se repezea și el și alegea ce era mai bun.

După ce se săturau, se așezau pe odihnă. Pipița întinsă pe covor își desfăcea labele, Mițu-Pisu se vâra între ele și dormea bine la căldură, pe pânțelele moale ale cătelei, care îl luase de suflet. Și-i plăcea așa de mult, în cât îndată începea să toarcă; din

tors, pe urmă o da în sforăit și sforăia din ce în ce mai tare, până când, la urma urmei, Pipița, căreia nu-i plăceau cei cari sforăe, îi aducea aminte bunacuviința, mușcându-l încet: — atuncea se făcea tăcere.

Nu se mai despărțeau. Cu toate acestea când împlini un an, prin Februarie, lui Mițu-Pisu începù să nu-i mai placă jocurile nevinovate copilărești. Cum vedeà o fereastră deschisă, sărea pe ea și, acolo, de la înălțimea catului al treilea, își lungea gâtul să se uite pe stradă ori pe acoperișurile vecine, mioriând încet și prelung. Firea lui de cotoi se deșteptă. Pipița nu pricepea nimic; în zadar lătră spre a-l pofti la jocuri, Mițu-Pisu n'auzeà. Incepuse să nu-i mai placă nici pe fereastră să stea. Intr'o seară, se uită acolo până înoptă. Fiindcă nu se mișcă și fiindcă noaptea erà foarte iutunecoasă, slujnica închise geamul pe dinăuntru, fără să bănuiască măcar că el e acolo.

Și când se plictisi tot visând, când văzù luminile de pe stradă și coperișurile negre, zugrăvindu-se pe cerul ploios, când simți mai cu seamă că i-e foame, își scutură urechile, își zbârli spinarea și vrù să intre înăuntru... Fereastră erà închisă! Iși lipi îngrijat botul de geam și se uită: în odaie erà întuneric și tăcere; familia erà într'altă

odăie, ce da în curte. De geaba miorlăi el întâi încet, în urmă mai tare, pe urmă cu desnădăjduire, că nu-l auzi nimeni. Ceața rece se îngroșă și frigul și foamea munceau pe betul uitat. Se gândeă la soba caldă din odaia închisă bine, cu bucățelele de carne gustoase, ce va mânca Pipița singură... Incercă din nou să deschidă fereastra, începù iar să miorlăe, dar prin odăe nu se mișca nimic.

Atunci, speriat, se întoarse spre stradă și își întinse capul în golul negru, în fundul căruia vedeă în ceață, luminile fugarnice de la felinarele trăsurilor și flăcările galbene ale gazului de pe la ferestrele prăvăliilor. Neștiutor de ale lumii, nedându-și socoteala nici de înălțime, nici de depărtare, își închipui că puteă să sară de acolo, spre a se duce acasă. Se aplecă cu jumătate trupul, puse labele de dinainte pe zid, apoi, ca și cum ar fi simțit primejdia, vroi să se deă înapoi..... Eră prea târziu! Pierzându-și cumpătul, căzù de sus, din al treilea cat, jos pe pietre.

* * *

În vremea aceasta în casă toți se întrebau ce s'a făcut Mițu-Pisu. Pipița îl căută prin toate colțurile. Nimic. Il stri-

gară de pe scară, se uitară chiar pe fereastra unde știau că-i plăcea să stea, dar se gândiră prea târziu; nu mai eră pe fereastră. Nu știă nimeni ce să creadă și gândiră că va fi plecat să se plimbe pe co-perișuri. Bătură opt ceasuri și, pe vremea aceea, Pipița se ducea întotdeauna de se plimbă cu slujnica. Abiă ajunseră jos și slujnica văzù cățeaua mirosind, ducându-se până la un loc, chelălăind încet, întorcându-se și iar ducându-se, dând mereu din coadă. Mirată, se duse după dânsa și, plecându-se ca să vadă mai bine, ce miroseă Pipița, văzù pe Mițu-Pisu întins pe jos.

Il luă în șorț și se urcă cu el sus. Mâhnirea îi cuprinse pe toți ai casei: Mițu-Pisu își rupsese două labe, eră plin de sânge pe bot și pe blană, eră plin de noroi, dar trăiă. Iși întorceă către stăpână-sa ochii rugători, cu expresie așa de omenească, și miorlăiă cu slăbiciune. Pipița, îngrijită, se tot învârteă împrejurul lui lătrând și-i lingea rănile...

A doua zi, până în ziuă, stăpână-sa il mută într'o odale și trimise după veterinar.

* * *

După ce-l cercetă bine și văzù că înăuntru n'are vătămat nimic, veterinarul spuse

că-l va scăpa, dar să-l mute la el acasă, unde are un fel de spital pentru dobitoace și unde îl va îngriji mai bine, fiind mereu aproape de dânsul.

Il duseră dar la veterinar acasă și Pipița rămase singură.

Peste opt zile, stăpâna celor două dobitoace nu mai putu răbdă și se duse să vadă cum îi mai e. Avea inimă bună și iubea animalele cu patimă. Pe drum, se gândi:

«Voi fi bărbată și nu mă voi arătă prea simțitoare... Ar râde veterinarul de mine...»

Cu toate acestea, cu cât se apropiă, cu atât îi bătea inima mai tare, Când intră în cabinetul veterinarului, acesta îi spuse cu acea însemnătate, ce-și dau și doctorii de dobitoace ca și cei de oameni:

— Doamnă, starea bolnavului e mulțumitoare... dar nu vă pot da voie să-l vedeți... Nu trebuie să simtă nici o emoție.

Doamna făgădui că-l va urma sfatul, dar cum ieși din sală, dădu unui fecior, care eră acolo, di lei și îl rugă să deschidă puțin ușa, unde îi eră pisoiful, ca să-l vadă numai nițel, de departe.

El o duse, deschise ușa nițel și îi arătă la dreapta o cușcă cu zăbrele de fier, în care tristul Mițu-Pisu sta întins pe paie, lângă

o strachină cu apă, cu labele puse în scoarțe.
Ridică botul și își cunoscă stăpâna.

— Mițule!

— Miau!

Dar Doamna, aducându-și de-odată aminte de sfatul doctorului și temându-se, plecă plângând.

Mai trecură zece zile.

Intr'o dimineață veterinarul scrisese:

«Doamnă, am onoare să vă înștiințez, că cotoiul d-v. e pe deplin însănătoșit; numai moralul îi mai e bolnav, nu mai are trebuință de cât de îngrijirile familiei; puteți pofti să-l luați cât de curând».

O birjă repede și un coș căptușit cu perne moi, și mână birjar!

De astă-dată, doamna trecu veselă pragul doctorului și se întoarse curând acasă.

Servitoarea, care pândise întoarcerea, așteptă la scară cu Pipița, care, cum îi miroși pe Mițu-Pisu, începuse să sară și să chelălăiască și chiar Mițu, sărind jos din coș, cu toate că labele îi erau tot legate, sări scara alături de cățea, care se oprea din când în când să-l lingă... Când ajunseră în odaie, bucuria ajunse la culme. Ce sărbătoare și ce mâncare... ce mâncare!

* * *

Când se făcu bine de tot și vră să se

urce iar la locul lui pe fereastră, Pipița îl opri scurt, apucându-l cu dinții de coadă și trăgându-l jos; cu acest chip îi preîntâmpină căderile, dar nu-l putu tămădui de gustul ce-l avea să se ducă, să rătăcească prin împrejurimi. Cu cât se apropia primăvara, cu atât îl cuprindea poftă să se plimbe pe acoperișuri. Cum prindea ușa deschisă puțin, se furișă frumușel și nu se mai întorcea câte o săptămână, două, când venea slab, numai pielea și oasele, cu botul zgâriat și cu blana smulsă. Lipsirile îi erau din ce în ce mai dese și mai prelungi, până când odată nu se mai întoarse de fel. Va mai fi căzut de pe vre-un coperiș? Il va fi furat ori omorât cine va?... Și moartea ca și nașterea îi rămase neștiută.

* * *

Pipița stătu multă vreme tristă, văzând că nu mai vine. Săptămâni întregi, la vremea mâncării, stătuse lângă farfurie, fără să se atingă de bucate, ca și cum ar fi așteptat pe cine-va. Une-ori, când se plimbă și zărea vre-o pisică galbenă, la ușa vreunei prăvălii, o mirosează; apoi văzând că se înșelase, plecă dezamăgită, cu urechile în jos și cu coada între picioare.

De atunci au trecut mulți ani.

Acum, Pipița e bătrână și cam surdă, dar își mai aduce aminte de Mițu-Pisu și, în amintirea lui, a păstrat o nemărginită dragoste pisoilor mici. Când dă de vreunul îl linge, se întinde pe jos, își desface labele și îi dă țâțele pe care vârsta, vai! le-a veștejit, și în care nu mai e nici picătură de lapte.

MĂNUNCHIUL

Ați fost vreodată la Talloires ? Dacă geniul cel bun v'a dus la Anecy și dacă ați ocolit lacul, ați văzut fără îndoială colțul fericit, verde și tăcut, în care dormitează acest sat la poalele munților. Stâncă *Chère* ce își întinde până în mijlocul lacului promontoriul său crăpat, ocrotește de vântul de miază noapte cele cinci sau șase vile, cele treizeci de case și schitul cel vechi, prefăcut în han: toate clădirile din Talloires. Satul se răspândește printre vii, în clin, la adăpostul nucilor.

Înapoi se ridică cele dintâi culmi de munți, acoperite cu stejari și cu fagi, apoi, de-a-supra unui deal, pe care se întind țarine de secară și de ovăz, păduri de brazi și pășuni covorăsc cu verdeața lôr, mai întunecată ori mai deschisă, stâncile în vârful cărora Lanfont și Tournette își zugrăvesc pe cer piscurile aurite de soare.

Jos lacul își întinde apa albastră și nedă, pe care se încură câte-va bărci cu pânze în trei colțuri și în care se oglindesc plopii de pe amândouă malurile și se oglindesc povârnișurile repezi și piscurile colțuroase de pe malul de dincolo. Lumina cernută prin sita de nori frumoși, colorează într'un chip minunat ciroul de munți ce înconjură *capătul lacului*.

Verdele închis, albastrul întunecat, cenușiul argintiu, se amestecă, prin treceri nesimțite, cu albastrul ca peruzeaua al apei și cu verdele fosforescent al viilor. Asupra acestui peisaj măreț și într'aceiaș vreme intim, domnește o liniște mare, neturburată de cât de sunetele clopotelor din sate, de ciripitul păsărilor și de trecerea unui car, tras încet de doi boi.

Acolo să vie cine-va să guste bucuria iubirilor fericite și tot acolo să se ascundă, dacă are vreo durere mare de alinat. Miro-sul de izmă și de iarbă cosită, pe care-l aduce vântul de la munte, te mângâie cu cu dragoste, îți alină jalea amintiilor amare, îți tămăduie ca un balsam, rănilor pricinuitoare de moarte.

* * *

Mai alaltăieri am întâlnit pe drumul Tournettei trei turiști. Se coborau cu alpens-

tocuri în mâni, cu sacurile la spinare și cu pălăriile împodobite cu câte un mănunchi de cyclamene. Erau ușori, vioi și tineri: cel mai în vârstă să tot fi fost de douăzeci și cinci de ani. M'am uitat cu duioșie la dânșii, cum treceau și, la vederea tinereții lor vesele, toate amintirile din vremea când eram de douăzeci de ani, îmi veniră în minte. Parcă mă vedeam coborând vesel acelaș drum, cu flori la pălărie, întovărășit de doi camarazi voioși și, tot ca și piscurile munților, ce se resfrângeau în lac, amintirea vremurilor trecute mi se întinse înaintea ochilor ca un miraj, cu formele sale hotărâte, cu culorile, cu parfumurile, de odinioară.

* * *

Într'o seară, acum douăzeci și cinci de ani, tot în satul în care eram să poposim acum noaptea, după ce ne coborâsem din vârful munților—abiă intrasem în frumoasa alee de castani din fața schitului, când vâzurăm ridicându-se de pe o bancă și umblând încet înaintea noastră, sub verziș, o fată frumoasă, care nu putea fi mai mare de optsprezece ani. Albă, minunat făcută, cu păr bălai, des, căzându-i în inele pe umerii de zână. Rochia de culoare deschisă, cu cute lungi, mătură iarba cu coada și-i arătă

de minune subțirimea mijlocului și rotunjimea șoldurilor. Mersul îi era falnic și, când se întoarse, auzindu-ne șoaptele de admirație, zărirăm un profil de patriciană, cu buze roșii disprețuitoare, cu nasul un pic ridicat în sus, cu ochi frumoși și mândri.

Ne sfârâiră inimile la câte trei și, uitând osteneala, o urmărim de departe, dealungul unei poteci, ce șerpuia printre vii. La niște răscruci, dădum brânci unei uși ascunse de verdeață și se făcu nevăzută. Când ne întoarserăm la schit, întrebărilor cine era fermecătoarea ființă ce întâlniserăm. Era prințesa V., o rusoaică și stă cu familia într-o vilă pe malul lacului. Rusoaică, prințesă și frumoasă... Avea tot ce trebuie ca să ne zăpăcească și să nu vorbim de cât de dânsa, Cu toate acestea, osteneala, vinul cel bun din Talloires, făcură pe tovarășii mei să se simtă cam greoi și contenind-o din vorbă, se duseră să se culce. Eu n'aveam de fel poftă de somn și plecai cu gând să mai văd odată aristocrația și alba vedenie. Seara era minunată. Din partea despre Annecy, soarele pierise într-o glorie de nori purpurii.

Înapoia stâncilor Turnettei, luna plină se ridică și luminează povârnișurile întunecoase ale muntelui, cele dintâi raze cari găureau

ca niște săgeți negura râpelor. În toate părțile în câmpia adormită, se auzeau cântece de greeri, amestecate cu notele limpezi ale brotăcelilor. La picioarele mele, apa lacului clepăia molatic. Umblam pe marginea unei livezi, căreia apa îi mângăia malul și, tot punând un picior înaintea celuilalt, cu ochii în sus, visam o nouă întâlnire cu tânăra rusoaică, născoceam întâmplări romantice, cari ne-ar fi adus pe unul în fața altuia, începeam cu dânsa o convorbire închipuită, în care spuneam lucruri foarte de spirit și foarte alese. În vreme ce îmi treceau prin cap aceste închipuiri netemeinice, auzi sub o salcie zgomotul unui lanț de luntre zguduit și apoi, la cinci pași, văzui mișcându-se o formă albă...

Eră prințesa.

* * *

Se silea să desnoade lanțul, ce lega luntrea de un par bătut bine în pământ, dar nu putea. În zadar își zdrobea degetele mici de lanțul ruginit. De necaz, bătea cu piciorul în pământ și din buzele sale de copil, curate și îmbufnate, ieșau exclamații de ciudă.

— Ah ! Doamne, ce plicticos lucru ! rosti ea.

— Dați-mi voie, zisei eu, înaintând re-

pede și, îngenunchind desnodai lanțul, măcar că îmi zdrelii nișel degetele.

Dânsa și sări în luntre și mă măsură cu ochii, din cap până în picioare.

Petrecusem opt zile în munți, umblând pe soare și pe ploaie, culcându-mă pe fân și găleala nu prea îmi eră îngrijită: barba prea lungă și nepieptănată, pălăria de păslă moale, pleoștită, hainele mototolite, ghetele pline de pământ.

Crezû de sigur că sunt vreun luntraș.

— Îți mulțumesc, îmi zise scurt; acuma du-mă până la Duingt, vrei?

— Cu dragă inimă, răspunsei, cu inima bătându-mi de bucurie.

Sării și eu în luntre și, dintr'o dătură de lopeți, împingând-o departe de mal, începui să vâslesc, în vreme ce dânsa, în fața mea, mânuiă cârma. Luna care se urcă în arăta acum mai deosebit drăgălașa ei figură vioaje și mândră, în care luceau doi ochii negri, întunecați și mai mult de umbra ce le făceau genele lungi. La brâu avea un mănunchi mărișor de cyclamene, al căror miros pătrunzător, asemenea cu al mărgăritarului, ajungea până la mine.

— Vream să fac mai de mult plimbarea, crezû dânsa de cuviință să-mi spue în chip de deslușire, dar mătușii mele îi eră frică de apă. Miss Gray e o curcă plouată. M'am

hotărât deci să ies singură și, de nu eră așa de rău înodat lanțul, acum eram departe.

Vorbea franțuzește foarte curat, cu un accent străin, care îi mărea farmecul cuvântării.

Dat cu totul admirației în care eram cufundat, nu mă gândeam să-i răspund și mă mulțumeam să vâslesc cu putere, ca să ajungem mai repede în mijlocul lacului.

— Dar, în sfârșit ai venit la vreme, urmă dânsa și, fiindcă ți-ai pierdut vremea, e drept să te mulțumesc cu ceva...

Vorbind, scoase din buzunar o punguliță pe care luceau două litere de argint și eră s'o deschidă, când o oprii c'o mișcare de mână :

— Îți mulțumesc, d-ră, nu sunt luntraș și sunt răsplătit în deajuns și cu prisos chiar prin plăcerea de a vă fi întovărășit în această plimbare.

Ridică repede capul, fruntea i se încreți și se uită la mine supărată și oarecum speriată.

— Atunci cine ești ? mă întrebă ea.

— Un turist, prea fericit că întâmplarea l-a făcut să poată face un serviciu.

Fața i se însenină puțin și se hotărâ să zâmbească.

— A! făcù dânsa, atunci trebuie să-ți cer

ertare. Am făcut o faptă nesocotită... Dacă nu te superi, să ne întoarcem la Talloires...

* * *

Cârmi, și eu începui să vâslesc, dar de astă dată mult mai încet. — Luna, ce se urcă mereu, aruncă o rază largă pe toată lungimea lacului. Munții acoperiți de aburi argintii aveau o înfățișare feerică și, departe, în spre Doussard, un foc, aprins de vre-un cioban pe o culme, ne trimitea lumina ei roșie.

— Ai fost dumneata la Mont-Blanc? mă întrebă tânăra prințesă, care, incredințată fără îndoială de purtarea mea, socoti că ar fi cuviincios să vorbească ceva cu mine.

— Acum viu deacolo... Am ajuns la lacul Anecyului, trecând prin găturile Aravisului, Thonului și Tournettei.

— Va să zică ne cunoașteți bine lacul!... Nu e așa că e frumos?

— Da, mai cu seamă acum.

— E frumos totdeauna, răspunse repede. Câte odată e așa de limpede și de străveziu, în cât îți vine să te arunci într'însul... Ah! apa... îmi place apa la nebunie!... zise ea, vărându-și cu poftă mâna în urmă ce lăsa luntrea.

— Poate că ești vreo zână de-a lacului acesta, zisei eu, privind-o minunat.

— Ași vrea să fiu... Se zice că lacul are zâne, căci știi?... ești pe un lac cu legende.

— Adevărat?

Da, oamenii de pe aici povestesc că, în locul unde suntem noi acum, s'a cufundat un sat, fiindcă locuitorii nu au vrut să dea sălaș unei cerșetoare bătrâne, care eră zână.

În nopțile când e lună plină, cocoșii satului cufundat cântă în fundul lacului și clopotele bat ca pentru slujbă... Ascultă... Nu auzi un sunet depărtat de clopote?

Stă aplecată pe marginea luntrii și ascultă râzând și lăsând să-i picure printre degete picături, care scânteiau la lumina lunii.

— Auzi? mă întrebă iar.

Mă apropiasem. Capetele noastre mai-mai se atingeau și ascultam cu supunere. Ca să rămân acolo, așa fi crezut și mărturisit tot ce ar fi dorit dânsa și chiar în realitate mi se părea că aud o muzică nehotărâtă și desmierdătoare. Poate că erau bătăile inimii mele, căci eram tare mișcat lângă prințesa aceia dragălașă, cu mijlocul subțire, cu părul bălai și ochii fermecători. Apoi mirosul îmbătător al cyclamenelor mi se urcă la cap.

— Șiiț!... urmă dânsa cu o înfățișare tăinuitoare, punându-și degetul ud pe buzei nechiamă zâna lacului.

În tăcerea nopții se auzea în depărtare sunetul unui corn și, printr'un ciudat efect de acustică, fanfara depărtată pareă că ese din fundul lacului.

— Ba mi se pare că e un corn de vânătoare, reluă dânsa începând să râdă, când îmi văzû fața încremenită, ochii deschiși și gura căscată.

— Dumneata, zisei atunci cu o pornire de dragoste, dumneata ești zâna care împărtășești lacului toate farmecele d-tale.

Incepû să râdă iar și, fiindcă acum vâsleam, traserăm curând la mal lângă o vie dincolo de care, la lumina lunii, o vilă frumoasă își arată acoperișurile de olane cu două foișoare înapoi, unite printr'o loggia italienească, pe care se cățarau plante suitoare.

De odată o formă neagră, aplecându-se peste parmaclâcul loggei, zise fetei:

— Nadia, Nadia... sue-te sus, să nu răcești.

— E mătușă-mea, șopti Nadia... lți mulțumesc, domnule și noapte bună... Fii bun de leagă luntrea... Fiindcă nu ești luntreaș, nu-ți pot plăti trecerea și cu toate astea ași vrea să-mi plătesc datoria ce am către d-ta.

Părû că se gândește puțin, apoi luând repede mînunchiul de cyclamene și aruncându-mi-l, rosti:

— Adio! Păstrează florile acestea în amintirea zânei lacului!

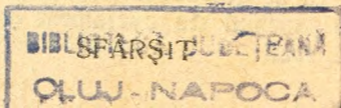
O porni pe mal înainte și, în curând, pieri sub paltinii vilei.

A doua zi de dimineață, eu și tovarășii mei plecarăm și de atunci n'am mai văzut pe drăgălasa prințesă.

* * *

Și iată-mă peste douăzeci și cinci de ani iar pe malul acestui lac fermecat. Vila se vede și acum între vii, cu foșoarele ei, cu acoperișurile de olane și loggia verde... Cyclamenele deschid mereu pe marginea pădurilor de brazi florile lor roșii, îmbălsămate. Turiștii tineri, curagioși și sprinteni, tot coboară, cântând, povârnișurile râpoase ale Tournettei...

M'am dus cu barca pe lac la locul unde s'a cufundat satul legendar... Dar de geaba am ascultat! N'am auzit nici glasul zânei nici clopotele bătând... N'am mai auzit bătând de cât numărul celor cincizeci de ani ai mei, în vreme ce notele melancolice ale brotăceilor păreau că duc cernirea tinereții mele, care a zburat, și a tovarășilor mei cari au murit.

A APĂRUT :

In editura Librăriei „UNIVERSALA“

Alcalay & Co.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

SCHILLER

WILHELM TELL

DRAMA IN 5 ACTE

TRADUCERE DIN LIMBA GERMANA

DE

B. MARIAN

EDIȚIA IV-a REVĂZUTĂ

Prețul 8 Lei

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

== PUBLICAȚIE DE POPULARIZARE ==

cea mai răspândită și cea mai ieftină

Publicația enciclopedică de popularizare „BIBLIOTECA PENTRU TOȚI” — întemeiată la sfârșitul secolului trecut — a fost, de netăgăduit, cea mai adânc înrădăcinată întreprindere culturală particulară a României.

În cele 1105 lucrări diferite — apărute fiecare în ediții de zeci de mii de exemplare — se învederează că editorii „Bibliotecii pentru toți” au dat până acum maselor adânci și tineretului școlar, pe prețul cel mai estin ca puțință,

peste 10.000.000 volume

de lectură aleasă, cuprinzând: *cronicarii noștri clasici și modernii noștri, gloriile literaturilor streine din toate vremurile, lecturi pentru copii, cărți de educație, istoria artelor, igienă, știință popularizată, humor, etc.*

După școalele Statului — această Bibliotecă, plăcută și căutată, se poate zice că a fost cel mai puternic instrument de cultură al neamului, răspândind în modul cel mai răușit gustul lecturii și contribuind la asemilarea în straturile poporului nostru a gândirii și civilizației universale.

Conștenți de menirea ei, ne propunem să dăm „Bibliotecii” o nouă viață și extensiune, revizuiți treptat limba literară a textelor sale, sporind-o și făcând-o să devie astfel și pentru nouile finuturi ale țării ceace a fost și este pentru vechiul Regat: o școală vastă, un focar de lumină și de românism.

Editura Librăriei „UNIVERSALA”

D. ALCALAY & Co.

București, Calea Victoriei, 27

CL 1

ANTICARIAT
CLUJ
Iul 2